

Kader Primair

VAKBLAD VOOR LEIDINGGEVENDEN IN HET FUNDEREND ONDERWIJS

THEMA | **Leidinggeven aan diversiteit**

Streven naar 'erkende ongelijkheid' met teamleden in alle soorten en maten | Een diverse leerlingpopulatie: 'Uitkristalliseren wat de mores zijn en er met elkaar uitkomen' | Van Ter Apel tot Terschelling: schoollocatie beïnvloedt leiderschap

ACHTERGROND | **Inrichting Nederlands leesonderwijs draagt niet bij aan leesmotivatie**

ACTUEEL | **Tijdelijk voorrang voor onderwijspersoneel bij coronatesten**

Kader Primair

Kader Primair is een uitgave van de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS), de actieve beroeps- en vakorganisatie voor alle leidinggevers in het funderend onderwijs.

Kader Primair verschijnt tien keer per jaar.

Oplage: 4.100. Overname van artikelen na overleg met de hoofdredacteur. ISSN 1384-1165

Redactie

Rob van Ooijen (hoofdredactie), Vanja de Groot, Susan de Boer (bureau- en eindredactie), Paul van den Heuvel en Tom Roetert (redactieraad)

Redactieadres: communicatie@avs.nl

Medewerkers deze maand

Lisette Blankestijn, Lotte Boot, Djanko, Ingrid Doornbos, Metha Eikens, Ed Hamelink, Richard Hassink, Irene Hemels, Winnie Lafeber, Marijke Nijboer, Larissa Pans, Michel Rog, Hans Roggen, Harry van Soest, Philip Vos

Ledenservice en abonnementen

AVS

Postbus 1003, 3500 BA Utrecht

Telefoon: 030-2361010

Email: ledenadministratie@avs.nl www.avs.nl

AVS-leden ontvangen Kader Primair gratis.

Abonnementsprijs voor niet-leden: 136 (excl. 9% btw)

Grafische vormgeving en druk

Coers & Roest | grafische producties BV

Telefoon: 026-3510151

Advertenties

Elma Media

Keizelbos 1, 1721 PJ Broek op Langedijk

Telefoon: 0226-331686, E-mail: avs@elma.nl www.elma.nl

Bestuur

Petra van Haren (voorzitter), Ingrid Doornbos (vicevoorzitter)

Ledenraad

E-mail: ledenraad@avs.nl

Helpdesk

Voor adviezen over wet- en regelgeving, functiewaardering, de individuele rechtspositie en arbeidsvoorwaarden.

maandag: 13.00 – 16.30 uur

dinsdag t/m vrijdag: 9.30 – 12.30 uur en 13.00 – 16.30 uur

Telefoon: 030-2361010, helpdesk@avs.nl

Decentraal Georganiseerd Overleg

Gaat uw bestuur DGO voeren, meld u dan bij de AVS Helpdesk.

De AVS overlegt namens het Ambtenarencentrum.

Lidmaatschap

Lidmaatschap schooljaar 2020/2021 (po):

Persoonlijk deel: € 182

Managementdeel: € 243 – € 349, afhankelijk van het aantal leerlingen (1 x per school)

Vo (persoonlijk lidmaatschap): € 303

Postactief, buitengewoon en aspirant lid: € 88

Statutair bestuurder: € 303

Leidinggevende samenwerkingsverband (po/vo): € 303

Los abonnement Kader Primair

niet-directieleden: € 140 (excl. 9% btw)

Kijk voor het huidige actieaanbod en de

lidmaatschapsvoorwaarden op www.avs.nl/lidwoorden

De mening van in Kader Primair geïnterviewde personen is niet noodzakelijkerwijs de mening van de AVS. Ook duidt adverteren in dit blad niet op samenwerking of goedkeuring van de AVS met of voor de betreffende organisatie, behoudens de AVS Voordeelpartners.

Kader Primair wordt gedrukt op FSC® gecertificeerd papier.

Uitgelicht

THEMA | Diversiteit in het team

Een divers schoolteam heeft veel voordelen. Het is de kunst de onderlinge verschillen zo goed mogelijk te benutten en samen te gaan voor de inhoud. “Tegen-gestelde inzichten en meningen komen niet vanzelf boven tafel. Daar vraag ik vaak expliciet naar.”

pagina 8

THEMA | De mores van een gemengde leerlingpopulatie

De basisschool van Kindercampus Molenpark in de Utrechtse wijk Lombok is een gemengde – of cultureel diverse – school met kinderen van alle nationaliteiten en achtergronden. “Het betekent veel praten en niet moralistisch zijn.”

pagina 12

ACHTERGROND | Leesprestaties bevorderen

Nederlandse leerlingen behoren in Europa tot de minst vaardige en minst gemotiveerde lezers. Vooral op het gebied van leesplezier bungelen we helemaal onderaan de ranglijsten. Waar gaat het mis? En: wat kun je als schoolleider doen om het tij te keren?

pagina 22

ACHTERGROND | School in monument

Een school in een monumentaal pand. Het lijkt misschien niet aantrekkelijk en kent ook zeker nadelen, maar die wegen niet op tegen de voordelen. Drie schoolleiders over ‘hun’ gebouw: “Ik heb weleens het gevoel dat ik rondloop in Harry Potters school Zweinstein.”

pagina 26

ACTUEEL

2 Scholen houden commerciële tests achter de hand

Tijdelijk voorrang voor onderwijspersoneel bij coronatesten

3 Weer geen structurele investeringen in onderwijs op Prinsjesdag

Urgentie deels benoemd maar blijkbaar niet gevoeld bij kabinet

6 Meer onderwijstijd zorgt niet altijd voor betere leerresultaten

CAOP concludeert dat urennorm in Nederland zo hoog kan blijven

Foto omslag: Adjunct-directeur Isis van Nunen (l) en directeur Annet Baart geven leiding aan een school met een gemengde leerlingpopulatie op Kindercampus Molenpark in de Utrechtse wijk Lombok. Foto: Hans Roggen

THEMA | Leidinggeven aan diversiteit

8 Teamleden in alle soorten en maten

'Voorkom dat je allemaal mensen om je heen krijgt die op je lijken'

12 'Permanente worsteling om juiste mix te krijgen'

School met gemengde leerlingpopulatie

16 Impact van schoollocatie op leiderschap

Vijf portretjes: van Ter Apel tot Terschelling

VERDER IN DIT NUMMER

22 Dalende leesprestaties

Waar gaat het mis en wat kun je als schoolleider doen?

26 'Onze school staat of valt met deze prachtige panden'

Onderwijs in een monumentaal gebouw: voor- en nadelen

30 Cross mentoring: schooldirecteur en museumdirecteur leren van elkaar

'Wij geven veel buiten les, maar een museum naar buiten brengen is lastiger'

IEDERE MAAND

7 Illustratie Djanko

21 Zo kan het ook!

Beroeporiëntatie in het basisonderwijs

35 Politieke column

Michel Rog (CDA) over de (materiële) bekostiging van scholen

36 Van de AVS

38 AVS Academie

Leergang Verbetercultuur (Nieuw)

42 Voor jou geselecteerd

43 Boeksignalering

'Een jaar uit het leven van een basisschooldirecteur'

Onbegrijpelijk

Prinsjesdag 2020: geen Ridderzaal, geen koets, geen rijtoer, geen balkonscene, geen vult-u-maar-in. Veel was anders dit jaar op de zonovergoten en tropisch warme derde dinsdag van september. Maar schijn bedriegt, want veel was ook hetzelfde als andere jaren. Zo waren er de mooie woorden van de koning en was er de miljoenennota. Die laatste was wat betreft de onderwijsparagraaf ook hetzelfde als voorgaande jaren. Opnieuw worden er geen structurele investeringen gedaan in het onderwijs. Het gemiddelde opleidingsniveau stijgt in Nederland, maar de onderwijsprestaties dalen al jaren. De naar beneden afgebogen grafieken met PISA-scores en OESO-gemiddelden staan in de miljoenennota afgebeeld en ondanks dat deze gegevens niet nieuw zijn, laten ze je mondhoeken weer direct dalen. En dan de twee andere grote thema's: kansongelijkheid en het personeelstekort. Het lerarentekort kan volgens dit kabinet toe met 34 miljoen euro. Dat klinkt heel wat, maar als collega's gedesillusioneerd of doodmoe via de achterdeur vertrekken omdat er niet structureel wordt geïnvesteerd in het behoud van schoolleiders en leraren, is aan het einde van het verhaal de 34 miljoen weggegooid geld.

Op Prinsjesdag stuurde minister Slob ook een reactie naar de Tweede Kamer op het eerder verschenen McKinsey-rapport over de doelmatigheid en toereikendheid van de bekostiging van het funderend onderwijs. De conclusie laat zich raden: een fundamentele kwaliteitsverbetering met bijbehorende structurele investering is nodig om ons onderwijs er weer bovenop te helpen. Maar Slob schuift deze door naar een volgend kabinet.

Als het huidige kabinet – ondanks dat de problemen zo prominent in beeld zijn – weigert om structureel te investeren, dan is alle hoop nu gevestigd op de Tweede Kamer, op de schrijvers van de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen, op de formatieonderhandelingen volgend jaar, op een nieuw kabinet. Er is nog veel waarop hoop gevestigd kan worden. Dat neemt niet weg dat het onbegrijpelijk en een schande is dat het huidige kabinet niet meer investeert in het funderend onderwijs. |

Ingrid Doornbos is vicevoorzitter van de AVS (Twitter: @IDDoornbos).

Kaderspel en tweets van de (vice)voorzitter van de AVS zijn terug te lezen op www.avs.nl/vereniging/vanhetbestuur

TIJDELIJK VOORRANG VOOR ONDERWIJSPERSONEEL BIJ CORONATESTEN

Scholen houden commerciële tests achter de hand

Onderwijsgeevenden in het funderend onderwijs worden sinds 21 september met voorrang getest op corona. Minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid besloot te luisteren naar de oproep van de AVS, PO-Raad en VO-raad. Zo moet worden voorkomen dat klassen onnodig lang thuis zitten omdat leraren op hun uitslag wachten. Toch houden veel scholen de mogelijkheid open om zelf ingekochte tests te gebruiken.

Onderwijsgeevenden kunnen met een door de schoolleider verstrekte voorrangverklaring een testafspraak maken via een speciaal telefoonnummer. Zij worden op dezelfde of de volgende dag getest, zoveel mogelijk in de ochtend. ‘In principe’ krijgen zij nog dezelfde dag (‘s avonds) de uitslag. De regeling is tijdelijk en geldt totdat de laboratoriumcapaciteit weer op orde is, naar verwachting in oktober.

Scholen zijn blij dat er eindelijk duidelijkheid is over de voorrang bij testen. Maar vele houden ook een slag om de arm. “We willen eerst verbetering zien in de wachttijd, voordat we stoppen met tests inkopen”, zegt bestuurder Han Sijbring van Openbaar Primair Onderwijs (OPO) Noordenveld in Roden. Het schoolbestuur bespaarde in september in één week zo’n 21 vervangingsdagen dankzij zelf ingekochte, snelle tests.

OPO Noordenveld krijgt de bezetting nog goed rond. Ook sommige andere scholen waar het nog niet knelt, houden voor de zekerheid commerciële tests achter de hand. Zoals basisschool De Kwikstaart in Uithoorn. “Wij hebben niet gekozen voor klas- senverkleining, maar voor

specialisten die ambulante ondersteuning geven”, vertelt directeur Boudewijn van Stuijvenberg. Bij ziekte of krapte vangen zij groepen op.” Ook deze school betreft coronatests van een particuliere instantie. Van Stuijvenberg: “Of we daarmee doorgaan, hangt ervan af of het testen met voorrang ook goed uitgevoerd kan worden.” Meerdere scholen sloten deze maand tijdelijk vanwege corona. De Mr. Van Eijck basisschool in Rotterdam besloot op 15 september om minimaal de rest van de week alleen nog digitaal les te geven, nadat twee medewerkers en een leerling positief testten. Eerder al sloten basisschool De Wegwijzer in Heerlen en de Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen een aantal dagen vanwege besmettingen.

Thuisonderwijs

Zo’n 14 procent van de scholen verzorgt nog steeds thuisonderwijs, blijkt uit een AVS-peiling. Op De Kwikstaart in Uithoorn krijgen alleen kinderen die positief zijn getest op corona en langer thuiszitten een pakket op maat. De andere thuiszitters kunnen in de digitale omgeving van de school stof die ze eerder

hebben gekregen, oefenen en onderhouden. De scholen van OPO Noordenveld hebben nog geen thuisonderwijs gegeven sinds de school weer open is. “We nemen het wel in overweging, nu er nogal wat verkouden kinderen thuis zitten”, zegt bestuurder Sijbring. “Misschien laten we hen meekijken met het onderwijs in de klas. Er zitten wel wat haken en ogen aan als het gaat om privacy en veiligheid, daar zijn we nog niet helemaal uit.”

‘Schrap de verkoudheidsregel’

Veel verkouden kinderen blijven tien dagen lang verstoken van (fysiek) onderwijs. Laat hen pas thuisblijven als ze ook koorts hebben, bepleit directeur Stuijvenberg van De Kwikstraat. “Van de verkouden basisschoolleerlingen heeft 99 procent geen corona.” Hij zou graag zien dat een bredere adviesgroep zich over dit beleid buigt. “Met niet alleen virologen, maar ook een kinderarts, socioloog en pedagoog. De sociale component is ook belangrijk.”

Mondkapjes en ventilatie

Veel scholen volgen de protocollen van de PO-Raad en

VO-raad. Hierin staat onder andere dat mondkapjes vanuit veiligheidsoverwegingen niet nodig zijn. Bestuurder Sijbring van OPO Noordenveld: “Als onze leerkrachten er toch één willen dragen, kunnen ze dat met hun directeur bespreken.” Volgens het protocol van de VO-raad kan een school aanvullende maatregelen invoeren, zoals een mondkapjesplicht. Verschillende vo-scholen hebben dit gedaan.

Het Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op Scholen stimuleert lokale samenwerking en oplossingen rond de luchtkwaliteit op scholen. Het team inventariseert met behulp van een vragenlijst hoe de scholen in het land er voor staan. Dat moet duidelijk zijn op 1 oktober 2020. Volgens het RIVM is de schoolventilatie goed genoeg als deze voldoet aan het Bouwbesluit. Een AVS-peiling wijst uit dat dit geldt voor bijna 60 procent van de scholen. Maar volgens schooldirecteur Van Stuijvenberg geeft dat geen garantie. “Bij ons is volgens het Bouwbesluit de ventilatie in orde, maar wij ervaren het anders. Soms is de temperatuur te hoog en we hebben het gevoel dat er niet voldoende zuurstof de school binnenkomt.” Hij zucht. “Zolang ik in het po werk, is ventilatie al onderwerp van discussie.” De GGD komt bij ons de luchtkwaliteit onderzoeken en ik hoop dat we daarmee onze gevoelens eindelijk kunnen onderbouwen.” |

Meer informatie:
www.rijksoverheid.nl/testen-onderwijs-en-zorg

URGENTIE DEELS BENOEMD MAAR BLIJKBAAR NIET GEVOELD BIJ KABINET

Weer geen structurele investeringen in onderwijs op Prinsjesdag

Bij schoolleiders overheerst na Prinsjesdag een teleurgesteld gevoel, omdat opnieuw structurele investeringen in onderwijsvraagstukken ontbreken.

“Het leraren- en schoolleiderstekort, de werkdruk en het takenpakket van schoolleiders blijven immens groot. Deze periode heeft laten zien hoe kwetsbaar de personeelsbezetting momenteel is. Daar zijn tijdelijke extra investeringen in de grote steden geen antwoord op”, aldus AVS-voorzitter Petra van Haren.

Toch ziet de AVS ook een positief punt. Van Haren: “In tegenstelling tot vorig jaar wordt het onderwijs dit jaar in ieder geval genoemd. Na een jaar waarin schoolleiders, leraren en onderwijsondersteunend personeel zich zo hebben laten horen en hun belang hebben bewezen, kan dat bijna niet anders.”

Oude wijn in nieuwe zakken

De bedragen voor het aanpakken van de leerachterstanden door de coronacrisis en de investeringen in de grote steden die werden genoemd in de Troonrede, waren al eerder aangekondigd. Daardoor is net als vorig jaar oude wijn in nieuwe zakken verpakt. Van Haren: “Het is jammer dat het kabinet wederom niet structureel in het onderwijs investeert en onvoldoende aandacht geeft aan de onderliggende vraagstukken. Deze staan deels wel genoemd in de

miljoenennota, zoals de al jarenlang dalende scores van leerlingen op basisvakken. Toch staat er geen structurele investering tegenover om dit te kenteren.” Van Haren: “Onbegrijpelijk en niet uit te leggen.”

De AVS-voorzitter vervolgt: “De aanpak van het lerarentekort wordt gezien als belangrijk probleem, maar daaraan schort nog wel het een en ander. Bovendien is het tekort aan schoolleiders

procentueel nog groter en juist zij spelen een grote rol in het oplossen van de problemen. De kwaliteit en continuïteit van het onderwijs staat zwaar onder druk. Ons onderwijs glijdt af en de urgentie daarvan wordt deels benoemd, maar blijkbaar niet gevoeld bij het kabinet. Willen we tot de top van Europa en de wereld blijven horen, dan moet er echt geld bij. Dat roepen we al jaren, maar er wordt steeds te laat

geluisterd. Met als gevolg dat er een gigantisch arbeidsmarkt-vraagstuk ligt, soms hele klassen thuiszitten en klassen veelal te vol zijn (de gemiddelde klassengrootte is in Nederland hoger dan in andere OESO-landen, Education at a Glance 2020, red.) zonder voldoende extra handen. We doen, met de verkiezingen in aantocht, opnieuw een dringend beroep op de politieke partijen om structurele investeringen op te nemen in hun verkiezingsprogramma's.”

Flexibiliteit

Deels begrijpt van Haren dat de coronacrisis extra structurele investeringen niet makkelijker maakt, “maar vorig jaar was er een begrotingsoverschot en kwam er ook niets extra, terwijl heel Nederland vond dat er meer geld naar zorg en onderwijs moest.”

In het afgelopen schooljaar, nog voor de coronacrisis, voerden de AVS en andere

AVS-voorzitter Petra van Haren: “Onbegrijpelijk en niet uit te leggen.”
Foto: Hans Roggen

NATIONAAL GROEIFONDS

Het Nationaal Groeifonds, voorheen investeringsfonds, stelt de komende vijf jaar in totaal 20 miljard euro beschikbaar voor projecten die de economie versterken. Het gaat daarbij om drie peilers: Kennisontwikkeling, Onderzoek, Ontwikkeling en innovatie en Fysieke infrastructuur. Voor de sector onderwijs worden aanvragen ingediend rond kennisontwikkeling op actuele thema's. Ook digitalisering komt aan bod.

onderwijsorganisaties meerdere keren acties om de politiek ervan te overtuigen meer te doen voor het onderwijs. Ook voor 2020 stonden er acties gepland die door de komst van corona uiteindelijk werden opgeschort. Van Haren: ‘Als er één groep is geweest die in de coronatijd zijn flexibiliteit heeft laten zien, dan is dat het onderwijspersoneel en zeker ook de schoolleiders. Dat moet gewaardeerd worden. Bovendien moet de aanpak van de werkdruk nog verder verbeterd worden, zodat mensen niet om de verkeerde redenen uit het onderwijs vertrekken.’

‘ER ZIJN STRUCTURELE INVESTERINGEN NODIG VOOR HET GELIJKTREKKEN VAN DE SALARISSEN IN HET BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS, OOK VOOR SCHOOLLEIDERS’

Salarissen gelijktrekken

Volgens Van Haren zijn structurele investeringen nodig voor het gelijktrekken van de salarissen in het basis- en voortgezet onderwijs, ook voor schoolleiders. Hierdoor wordt de aantrekkelijkheid van het werken in de sector of bijvoorbeeld

het zij-instromen vergroot. Nederlandse schoolleiders en leraren in het primair onderwijs verdienen 77 procent van het salaris van een werknemer buiten het onderwijs. Internationaal en in het voortgezet onderwijs ligt dat percentage op zo’n 89 procent (Education at a Glance 2020, OESO).

In de onderbouw van het vo geeft bijna 80 procent van de schoolleiders aan tevreden te zijn met hun salaris. In het basisonderwijs ligt dit met 41 procent een stuk lager (TALIS 2018, Teaching and Learning International Survey).

“Dat goed en voldoende leiderschap cruciaal is voor de kwaliteit van een school moet echt tussen de oren komen”, besluit Van Haren. “Investeren in schoolleiders door een passend salaris en voldoende ondersteuning is geen kostenpost, maar een bewezen aanpak voor hoge onderwijskwaliteit en het behoud van leraren.” |

ONDERZOEK NAAR KENMERKEN EN VOORBEELDFUNCTIE

Coherente aanpak schoolleiding en leraren essentieel kenmerk Excellente school

Welke kenmerken typeren Excellente scholen, hebben ze echt een voorbeeldfunctie? Het Kohnstamm Instituut onderzocht de kenmerken en voorbeeldfunctie van deze scholen in opdracht van de Inspectie van het Onderwijs.

Op een aantal kwaliteitsstandaarden van de inspectie – aanbod, (extra) ondersteuning, resultaten en veiligheid – scoren excellente scholen gemiddeld hoger dan ‘goede’ scholen, zowel in het po als vo. Meer specifiek blijkt dat de Excellente scholen vaker een onderwijsaanbod hebben dat goed aansluit bij de leerlingenpopulatie, en dat ook vaker de doorstroming en de eindresultaten van leerlingen goed op orde zijn. Bovendien hebben Excellente scholen vaker een veilige leeromgeving gecreëerd, waarbinnen de leerlingen die dat nodig hebben extra ondersteuning

krijgen. Kenmerkend voor Excellente scholen is verder dat zij de aandacht voor onderwijskwaliteit en de onderwijsvisie van hun school laten doorwerken tot in de haarvaten van de organisatie: schoolleiding en leraren samen zorgen voor een coherente aanpak, in aansluiting op de onderwijsvisie. Juist zo’n coherente aanpak wordt ook in de onderzoeksliteratuur genoemd als essentieel kenmerk van goed functionerende scholen. Voorwaarden daarvoor zijn: professionaliteit van het team, gedeeld eigenaarschap en het levend houden van de

onderwijsvisie.

Aanbevelingen

Het Kohnstamm Instituut adviseert de onderwijsinspectie om naast bestuurders ook de schoolleiding en andere betrokkenen (zoals coördinatoren van een profiel of teamleiders) te zien als degenen die de onderwijskwaliteit verder kunnen versterken. Scholen die momenteel geen predicaat Excellente school hebben, zouden kunnen nagaan of zij kunnen leren van hoe Excellente scholen te werk gaan. Excellente scholen zouden elkaar vaker kunnen opzoeken, niet alleen

via een schoolbezoek, maar ook via meer structurele partnerschappen.

Het Kohnstamm Instituut adviseert verder om te (blijven) benadrukken dat het predicaat niet bedoeld is als doel op zich, maar dat het gaat om de ontwikkeling van het onderwijs. Het predicaat maakt in elk geval de kwaliteit zichtbaar en stimuleert in dat opzicht ook de school zelf. |

Meer informatie:

www.kohnstammstituut.nl/rapport/kenmerken-en-voorbeeldfunctie-van-excellente-scholen

FINANCIERING ZORG TIJDENS ONDERWIJSTIJD BETER REGELLEN

Zorgarrangeurs ondersteunen scholen

De ministeries van OCW en VWS willen zorg en onderwijs voor kinderen met een (grote) ondersteuningsbehoefte beter regelen. Onder andere door de financiering anders te organiseren. Vanaf schooljaar 2020/2021 gaan daarom zorgarrangeurs maximaal vijftig scholen uit het (voortgezet) speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) ondersteunen. Scholen kunnen hiervoor een aanvraag indienen.

Zorgarrangeurs zijn deskundigen die alles weten van zorg op school. Zij gaan scholen helpen om inzet te regelen uit de zorgwetten. Hierdoor krijgen leerlingen de juiste zorg en begeleiding tijdens de lessen. Of hulp bij het naar school gaan. De school krijgt door de samenwerking met de zorgarrangeur beter zicht op de mogelijkheden. Het kost de school ook minder tijd.

Regionale pilots

Om de zorg tijdens onderwijstijd beter te organiseren wordt er naast de zorgarrangeurs in schooljaar 2020/2021 gestart met twee regionale pilots. De regio's Twente en Hart van Brabant gaan, onder de huidige regelgeving, al zoveel mogelijk met collectieve financiering werken. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de inkoop van zorg in onderwijstijd.

Gemeenten hebben al direct contact met scholen over bijvoorbeeld leerplicht, huisvesting of jeugdhulp op school. En zij zijn bekend met de inkoop van zorg. Om tot een structurele oplossing voor financiering van zorg in onderwijstijd te komen, is informatie nodig. Daarom stellen scholen die gebruik maken van een zorgarrangeur anonieme informatie beschikbaar.

Ook zal de informatie vanuit de pilots gemonitord worden. Scholen uit het (voortgezet) speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) kunnen twee jaar gebruik maken van een zorgarrangeur. Scholen kunnen een aanvraag indienen via de website van de Onderwijs(zorg)consulenten, daar staat ook meer informatie over de voorwaarden: www.onderwijsconsulenten.nl/aanmelden |

NOG WEINIG AANDACHT VOOR SEKSUELE DIVERSITEIT

Grote meerderheid basisscholen geeft les over relaties en seksualiteit

Bijna 90 procent van de basisscholen geeft structureel lessen over relaties en seksualiteit. Dat blijkt uit onderzoek van Rutgers, kenniscentrum seksualiteit, uitgevoerd door DUO Onderwijsonderzoek. Wel moeten de lessen inhoudelijk beter.

Zo gebruikt slechts 40 procent van de scholen een erkende lesmethode en komt bij een derde (35 procent) het thema homoseksualiteit niet aan bod. De peiling is uitgevoerd onder 414 schoolleiders. Expert Elsbeth Reitzema van Rutgers: "Scholen besteden de meeste aandacht aan onderwerpen als vriendschap, verliefdheid, verkeer en puberteit. Het valt op dat te weinig scholen aandacht geven aan seksuele diversiteit, waaronder

homoseksualiteit. Dat is opmerkelijk, omdat lesgeven over seksualiteit én seksuele diversiteit sinds 2012 verplicht is." Ook gebruikt nog maar 40 procent van de scholen een erkende lesmethode die specifiek bedoeld is voor

relationele en seksuele vorming. "Dat percentage moet omhoog, want dan gaat ook de kwaliteit van de lessen omhoog."

Vanaf groep 1

Verder blijkt uit de peiling dat bijna de helft (44 procent) van de scholen al vanaf groep 1 lessen geeft. Vanaf groep 5 is dit meer dan helft (50 procent) en in groep 8 is dit gegroeid tot 95 procent. "Hoe eerder scholen beginnen, hoe beter. Ook voor jonge kinderen is het van

belang dat zij leren praten over relaties en seksualiteit en hun wensen en grenzen goed kunnen aangeven", aldus Reitzema.

Week van de Lentekriebels

Wel doet meer dan de helft (56 procent) van de basisscholen mee aan de Week van de Lentekriebels, een landelijke projectweek over weerbaarheid, relaties en seksualiteit dat elk jaar in maart plaats vindt. Reitzema: "We roepen basisscholen op om voor komend schooljaar extra in te zetten op lessen relationele en seksuele vorming, zowel tijdens de Week van de Lentekriebels als in de rest van het jaar."

Meer informatie: <https://www.seksuelevorming.nl>

CAOP CONCLUDEERT DAT URENNORM IN NEDERLAND ZO HOOG KAN BLIJVEN

Meer onderwijstijd zorgt niet altijd voor betere leerresultaten

Leerlingen in het primair onderwijs in Nederland volgen vergeleken met andere landen relatief veel lessen. In opdracht van het ministerie van OCW onderzocht het CAOP wat de mogelijke effecten zijn als de urennorm wordt verlaagd of als de onderwijstijd anders wordt ingericht. De uitkomsten van het onderzoeksrapport 'Onderwijstijd: meer of minder?' geven geen aanleiding om de urennorm aan te passen.

Van de veertien onderzochte landen met een hoge onderwijskwaliteit is de gerapporteerde onderwijstijd nergens hoger dan in Nederland. Wat is het effect van een verlaging van de urennorm of een andere inrichting van de onderwijstijd op de leerresultaten van leerlingen en de werkdruk van leraren? De belangrijkste conclusie: het aantal lessen is niet allesbepalend. De leerresultaten van leerlingen worden niet altijd beter bij meer onderwijstijd. Ook is er geen bewijs dat verlaging van de urennorm bijdraagt aan minder werkdruk en meer ontwikkeltijd voor leraren. Deze uitkomsten zijn belangrijk voor het politieke en maatschappelijke debat.

Meer factoren

In veel studies wordt wel een positief effect van onderwijstijd op leeropbrengsten gevonden. Maar er zijn ook studies die geen of zelfs een negatief verband vinden tussen onderwijstijd en de leeropbrengsten van leerlingen. In alle gevallen is het effect beperkt. Er zijn namelijk nog veel meer factoren die invloed hebben op de leerresultaten. Vooral een

Foto: Hans Roggen

ER IS GEEN BEWIJS DAT VERLAGING VAN DE URENNORM BIJDRAAGT AAN MINDER WERKDruk EN MEER ONTWIKKELTIJD VOOR LERAREN

effectieve invulling van de onderwijstijd is belangrijk. Verder spelen ook de klasgrootte, de kwaliteit van de leraar, het gedrag en de motivatie van de leerlingen mee. Meer onderwijstijd zorgt vooral voor betere leerprestaties bij leerlingen die onder het gemiddelde presteren en voor langzaam lerende leerlingen.

Ook achterstandsleerlingen en leerlingen uit economisch minder welgestelde gezinnen hebben meer profijt bij meer onderwijstijd.

Werkdruk

Er is ook geen bewijs gevonden dat minder onderwijstijd positieve effecten kan hebben voor leraren. Nederlandse leraren besteden in

vergelijking met hun collega's in andere landen al relatief veel tijd aan hun professionele ontwikkeling. En voor de werkdruk die leraren ervaren is niet het aantal lessen bepalend, maar wat er van hen wordt gevraagd. Dat wordt steeds meer, zoals de toegenomen administratieve lasten, Passend onderwijs en de eisen die de (meer diverse) samenleving aan het onderwijs stelt. Nederland staat bijna bovenaan als het gaat om de tijd die leraren in het primair onderwijs besteden aan administratieve taken. Een van de adviezen in het onderzoek is dan ook om te verkennen hoe die kunnen worden verminderd. Daarbij kan gekeken worden naar de inrichting van het onderwijs in het buitenland.

Breder kijken

De onderzoekers adviseren om het politieke en maatschappelijke debat niet alleen te focussen op de onderwijstijd. De lesgevende taak van leraren lijkt namelijk juist sterk bij te dragen aan hun werktevredenheid. Het is daarom wenselijk om breder te kijken naar alle taken binnen de volledige werkweek van de leraar en te verkennen hoe die werkdruk anders kan worden ingevuld. Ook is het belangrijk te investeren in de kwaliteit en effectiviteit van leraren om de leerresultaten van leerlingen te verbeteren. |

Het CAOP-rapport is te vinden via www.avs.nl/actueel/nieuws/meer-onderwijstijd-zorgt-niet-altijd-voor-betere-leerresultaten

Over het thema

Er zijn veel verschillen tussen mensen: we hebben nu eenmaal niet allemaal dezelfde achtergrond, sekse, huidskleur of leeftijd. Op sommige scholen lijken de teamleden op elkaar en zien we bijvoorbeeld veel vrouwen van ongeveer dezelfde leeftijd en huidskleur. Maar door instroom komen jonge leraren het team versterken en doordat – zeker in grote steden – steeds meer Nederlanders een migratieachtergrond hebben, zien we ook steeds meer ‘gemengde’ schoolteams. Dat heeft voordelen, vertellen deskundigen en schoolleiders met divers samengestelde teams. **Het benutten van diversiteit in je team doet een beroep op je leiderschap, evenals het begeleiden van de verschillen.**

Vershillen overbruggen is ook nodig als de school een gemengde leerlingpopulatie heeft. Op Kindercampus Molenbeek (voorheen de Parkschool) in Utrecht namen autochtone Nederlandse ouders het initiatief om de buurtschool gemengder te maken. **De leerlingpopulatie is nu een mix van culturen en sociaaleconomische achtergronden.** Inclusief grote niveaoverschillen. De schoolleiding faciliteert onder andere gesprekken met ouders over gevoelige onderwerpen als Zwarte Piet en seksuele voorlichting. Nu de wijk ‘veryuyp’, wordt het echter moeilijker om de gemengde school in stand te houden.

Diversiteit kan ook gevonden worden in de locatie van de school. Zo heeft een schoolleider van een school bij een asielzoekerscentrum met andere vraagstukken te maken dan een schoolleider van de Rijdende School. Ook maakt het nogal uit of een school in een grote stad staat of op een van de eilanden. De manier van leidinggeven hangt duidelijk samen met de omgeving van de school.

‘VOORKOM DAT JE ALLEMAAL MENSEN

Teamleden

Een divers schoolteam is belangrijk zodat leerlingen zichzelf kunnen herkennen in hun leraren. Het is de kunst de onderlinge verschillen zo goed mogelijk te benutten en samen te gaan voor de inhoud. “Goed onderwijs geven willen we allemaal. Daarom is er veel bereidheid om van elkaar te leren en elkaar te helpen.” TEKST LISETTE BLANKESTIJN

Janneke Oosterman, directeur van cbs Tamarinde in Zaandam streeft naar een divers team. Vooral vanwege de leerlingpopulatie op haar school: “We hebben veel leerlingen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond, en dat zie ik graag weerspiegeld in het team.” Dat lukt aardig, ook qua leeftijd en opleidingsniveau heeft Tamarinde een gemengd team. “Maar door het lerarentekort heb ik het niet altijd voor het uitkiezen”, zegt Oosterman. Zo is het aantal mannen op Tamarinde zwaar in de minderheid – net als bij veel andere scholen.

in alle soorten en maten

Om diversiteit goed te benutten en begeleiden, zijn cultuurinterventies op Tamarinde belangrijk, vertelt Janneke Oosterman. “We zijn veel bezig met teamcultuur en kwaliteitsbewustzijn. Leraren krijgen professionele ruimte om samen te leren, onderzoek te doen en te reflecteren.” De school heeft bouwoverleggen, focusbijeenkomsten, deelt good practices: volop gelegenheid om de diversiteit in het team te benutten. Tegengestelde inzichten en meningen komen niet vanzelf boven tafel, merkt Oosterman. “Daar vraag ik vaak expliciet naar: ‘wie denkt hier echt anders over?’”

Veilige context “Bij succesvolle samenwerking in een divers team draait alles om een veilige context, waarin mensen elkaar zien en waarderen en zonder oordelen op elkaar reageren”, vertelt Machteld de Jong, lector Diversiteitsvraagstukken bij Hogeschool Inholland. “Je kunt het met elkaar oneens zijn, dat is niet erg; zo lang je maar naar elkaar luistert en aangeeft wat voor jou belangrijk is. Wees open, geef aan wat je nodig hebt. Denk niet: ik zeg maar niks, want ik ben de enige in een rolstoel, of de enige man, of de enige met een migratieachtergrond. Nee, het is niet fijn als je voor de duizendste keer moet uitleggen wat de ramadan inhoudt, maar het moet wel gebeuren. Het ombuigen van bias (onbewust vooroordeel, red.) is een soort training, noodzakelijk als je wilt afrekenen met vooroordelen over andere groepen. Je moet je steeds bewust zijn: hoe kijk ik naar die ander? Ik denk nu dit, wat zegt dat over mij?”

Het team van basisschool Samenspel in Amsterdam Zuidoost vormt een mooie afspiegeling van de wijk, met zo'n zestig mensen 'in alle soorten en maten': oud en jong, allochtoon en autochtoon, net van de pabo of ervaren, zij-instromers, academici, et cetera.

'Erkende ongelijkheid' Cbs Tamarinde gebruikt werkvormen waarbij teamleden eerst zelf of in klein verband nadenken, om de meningen daarna pas in de grote groep te bespreken. Het leren van verschillen en die verschillen ook benoemen, is daarbij belangrijk, vertelt Oosterman. “We streven naar ‘erkende ongelijkheid’. We waarderen onderlinge verschillen en zetten ze in. Daarom benoemen we die erkende ongelijkheid ook in ons jaarplan en bespreken we het in de bouwen.” Erkende ongelijkheid zorgt er ook voor dat vooroordelen (als: ‘oudere leraren zijn digibeet’) minder post vatten. Oosterman: “We zien dat het eigenlijk heel fijn is om omringd te worden door mensen met verschillende achtergronden. Daarom probeer ik in iedere bouw verschillende leeftijden en vaardigheden samen te brengen. Samen richten we ons op de inhoud – goed onderwijs geven willen we allemaal. Daarom is er veel bereidheid om van elkaar te leren en elkaar te helpen.”

Samenspel Schoolleider Marijke van Amersfoort heeft in haar team zo'n zestig mensen 'in alle soorten en maten'. Ze is (naast bestuurslid van CNV Schoolleiders) directeur van basisschool Samenspel in Amsterdam Zuidoost en haar team vormt een mooie afspiegeling van de wijk. “Surinaams, Antilliaans, Nederlands, Spaans, ❖❖❖

Janneke Oosterman, directeur van cbs Tamarinde in Zaandam: “We streven naar ‘erkende ongelijkheid’. We waarderen onderlinge verschillen en zetten ze in.”

Zuid-Afrikaans... Sommige leerkrachten zijn net van de pabo, maar ik heb ook ervaren krachten en zij-instromers. Sommige collega's hebben een master, maar we hebben ook onderwijsassistenten die de pabo gaan doen. Ook hebben we Surinaamse leerkrachten die hun Nederlandse bevoegdheid gaan halen.”

Het benutten van

al die diversiteit lijkt een vanzelfsprekendheid voor de directeur. “Het is niet zo'n issue. Het gaat mij erom: ben je een goede leraar? Neem de oudjes, zij waren vroeger de kartrekkers. Vaak vinden oudere leraren een hele groep te zwaar, maar ze zijn van grote waarde voor bijvoorbeeld kinderen die een eigen handelingsplan hebben.”

Vooroordelen geen kans Ook Van Amersfoort zorgt ervoor dat vooroordelen geen kans krijgen. “Dat doe ik door de verantwoordelijkheid voor het werk in de groepen zo laag mogelijk te leggen. We hebben vier bouwen, zo houden we het klein. Daar is onderling intensief contact, waardoor je je collega vanzelf helpt als dat nodig is.” Van Amersfoort streeft ernaar dat iedere bouw een heterogeen team heeft. “Maar het belangrijkste is dat de leerkrachten goed zijn.” Hoe zorgt de directeur ervoor dat iedereen zich thuis voelt in het team? “Ach, ik werk hier al bijna veertig jaar. Ik vind het normaal dat iedereen anders is. We houden rekening met alle geloofsuitingen en culturele achtergronden. Suikerfeest, Keti-Koti, Lichtjesfeest – als het lukt geef ik iemand een dagje vrij, als dat belangrijk is voor die persoon.”

Marijke van Amersfoort, schoolleider van basisschool Samenspel in Amsterdam Zuidoost: “Ik streef ernaar dat iedere bouw een heterogeen team heeft, maar het belangrijkste is dat de leerkrachten goed zijn.”

Lector Machteld de Jong vindt het belangrijk dat de schoolleider het goede voorbeeld geeft: “Mensen doen vaak krampachtig over diversiteit en inclusie. Zie het als een gegeven: dit is mijn uitgangspositie, dat is het gereedschap waar je mee moet werken. Veel mensen zijn zich niet bewust van hun verschillen, maar die zijn er natuurlijk wel. Die moet je durven laten zien, zodat ze kunnen inspireren.”

Expertise verdelen Eric Spaargaren is directeur van de R.K. Antoniuschool in Kudelstaart. Samen met twee fulltime adjunct-directeuren geeft hij leiding aan een groot team. “Wij hebben meer dan zeventig medewerkers, van jong tot oud en van onderwijsassistenten tot orthopedagogen. Ik ben trots op die variëteit, ik probeer de mensen er bewust op aan te nemen en vertel erover tijdens rondleidingen.” Spaargaren benut de verschillen door teamleden zoveel mogelijk door elkaar te plaatsen. “Het is belangrijk dat de bouwen in balans zijn. We verdelen de mannen over de verschillende bouwen en commissies en zorgen dat overal ervaren krachten samenwerken met ‘vers bloed’. Commissies delen we verticaal in, zodat bijvoorbeeld niet alleen leraren van groep 8 nadenken over een bepaald onderwerp.” Een veilig werkklimaat is belangrijk, vindt hij. “We zorgen voor veel kleine overleggen, zodat iedereen zich gehoord voelt. Jonge mensen en nieuwelingen kunnen zich optrekken aan de routiniers, maar het is niet zo dat we dingen doen ‘omdat het al jaren zo gaat.’ Dat werkt op directieniveau hetzelfde. Ikzelf, 31 jaar, ben van de wilde ideeën; de twee adjunct-directeuren zetten daar hun ervaring tegenover.”

‘IK BEN TROTS OP DIE VARIËTEIT, IK PROBEER DE MENSEN ER BEWUST OP AAN TE NEMEN EN VERTEL EROVER TIJDENS RONDLEIDINGEN’

Zeker in zo'n groot team zie je veel verschillende persoonlijkheden, vertelt Spaargaren. “Net als in de klas geldt: iedereen is goed zoals hij is. Als directie kiezen we voor situationeel leiderschap, waarbij onze benadering afhangt van wat een persoon nodig heeft. De ene medewerker functioneert het best bij veel vrijheid, een ander heeft meer controle of stimulans nodig. Maar we vragen iedereen om mee te denken en elke mening wordt gewaardeerd.”

Nieuwe generatie Er is nog maar weinig onderzoek gedaan naar het effect van diversiteit in schoolteams, vertelt socioloog Maurice Crul, hoogleraar diversiteit en onderwijs aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Zelf ziet hij tijdens zijn contacten (met name in het voortgezet onderwijs) twee perspectieven naast elkaar: “Docenten met een migratieachtergrond praten over dingen die in de les gebeuren, over methodieken en benaderingen, en wat werkt in de klas. Leraren met een Nederlandse achtergrond praten vaak meer over problemen en conflicten met leerlingen. Als ze zich bijvoorbeeld bedreigd

voelen, zijn ze daar emotioneel over. Dat is begrijpelijk, maar leraren met een migratieachtergrond lijken wat meer oplossingsgericht te zijn. Ze zijn daarin iets ‘verder’ en gebruiken hun eigen achtergrond als instrument om het debat aan te gaan. Daar komt de diversiteit in leeftijd vaak nog bij. Leraren met een migratieachtergrond zijn vaak jonger. Die nieuwe generatie roert zich nu.”

Ander gesprek in lerarenkamer Het onderwerp diversiteit staat al veertig jaar op de agenda, maar de discussie verandert, constateert Crul. “Voorheen praatte voornamelijk witte schoolteams over leerlingen en ouders met een migratieachtergrond. Nu witte Nederlanders in de grote steden geen numerieke meerderheid meer zijn en de groep waar vroeger over gesproken werd nu als collega’s aan tafel zit, krijg je een ander gesprek in de lerarenkamer. Leraren die zelf een migratieachtergrond hebben, kunnen er bijvoorbeeld

Maurice Crul, hoogleraar diversiteit en onderwijs aan de Vrije Universiteit Amsterdam: “Leraren met een migratieachtergrond gebruiken vaak hun eigen achtergrond als instrument om het debat aan te gaan.”

die moet zicht hebben op de sociale processen die hierbij spelen. Er moet aandacht zijn voor het feit dat leraren gebeurtenissen verschillend kunnen beleven, en de schoolleider moet ruimte creëren voor het gesprek daarover.”

Hij kent

voorbeelden van scholen die dat goed doen door met zelfsturende teams te werken. “Als teams ruimte krijgen om zelf verantwoordelijkheid te nemen, zullen ze veel meer overleggen. Dan wordt die uitwisseling tussen verschillende perspectieven ook veel sterker.”

PROFIJT VAN DIVERS TEAM TIJDENS CORONACRISIS

Tijdens de sluiting van de scholen profiteerden schoolteams van diversiteit. Vaak hielpen jongere leraren hun oudere collega’s met het vormgeven van afstandsonderwijs. Als leerlingen uit beeld raakten, hadden leraren met een migratieachtergrond vaak snel zicht op wat er aan de hand was in een gezin met een migratieachtergrond. Hoogleraar Crul: “Ze gingen makkelijker thuis langs, waren succesvoller in de benadering. Het is goed om verschillende perspectieven op cultuur en opvoedstijlen in je team te hebben.”

Eric Spaargaren, directeur van de R.K. Antoniussschool in Kudelstaart: “Ikzelf, 31 jaar, ben van de wilde ideeën; de twee adjunct-directeuren zetten daar hun ervaring tegenover.”

eerder de vinger op leggen als een collega een situatie in de klas etnisch duidt. Dat kan ongemakkelijk zijn.” Tegelijkertijd kan de oplossingsgerichte instelling die Crul bij leraren met een migratieachtergrond ziet, helpen. “Deze leraren kunnen bij een conflict in de klas misschien meedenken over wat er is misgegaan in de communicatie. Het vergt wel wat van de schoolleider om dat goed op tafel te krijgen,

HOE KOM JE AAN EEN DIVERS TEAM?

Uit onderzoek van het lectoraat Diversiteitsvraagstukken van **Machteld de Jong** (Hogeschool Inholland) naar

bias (onbewust vooroordeel, red.) in organisaties blijkt dat mensen uit kwetsbare groepen en minderheden minder snel worden aangenomen. “Vaak omdat mensen vrezen dat die de

organisatiecultuur zullen veranderen”, vertelt De Jong. “Je zult als leidinggevende bewustzijn moeten creëren dat het goed is als er verschillende stemmen zijn in je organisatie.” Maar het gros van de schoolleiders heeft door het lerarentekort helemaal geen keuze uit verschillende ‘stemmen’. “Als je als school meer divers wilt worden, zul je in veel gevallen interventies moeten doen”, adviseert de lector. “Stel jezelf de vraag: hoe staat het met de minderheden in ons

schoolteam? Zitten daar mensen met een migratieachtergrond in? Homo’s? Doe moeite om verschillende mensen te vinden. Heb je een vacature op ict-gebied die goed ingevuld zou kunnen worden door iemand met autisme? Neem eens contact op met een ict-opleiding, misschien weten zij wel een geschikte kandidaat. Stel desnoods een quorum in. Doe je die moeite niet, dan krijg je allemaal mensen om je heen die op je lijken.”

SCHOOL MET GEMENGDE LEERLINGPOPULATIE

*‘Permanente worsteling om **juiste mix** te krijgen’*

Op Kindercampus Molenpark kan de school kinderen van 0-12 jaar begeleiden, zodat de verschillen bij aanvang in groep 1 wellicht kleiner zijn. Zo kan de school bij peuters in de voorschoolse opvang taalachterstanden wegwerken. “Een vorm van kansengelijkheid voordat het kind 4 jaar is.” Foto’s: Hans Roggen

De basisschool van Kindercampus Molenpark in de Utrechtse wijk Lombok is geen ‘zwarte’, geen ‘witte’, maar een gemengde – of cultureel diverse – school waar kinderen van alle nationaliteiten en achtergronden de populatie vormen. Kader Primair ging met schoolleiders en ouders in gesprek over maatwerk in de klas, schaduwlijsten, dokter Corrie en Zwarte Piet. “Het betekent veel praten en niet moralistisch zijn. Uitkristalliseren wat de mores zijn en er met elkaar uitkomen.”

TEKST LARISSA PANS

Veertien jaar geleden besloot een clubje van vier Utrechtse ouders dat ze hun kinderen gewoon naar de buurtschool om de hoek zouden brengen: de Parkschool (nu: Kindercampus Molenpark). Dat was toen nog een min of meer ‘zwarte’ school waar witte ouders met een boog omheen liepen. Dit groepje ouders schreef hun verse vierjarige kinderen in (“We hebben elkaar beloofd om niet snel te verhuizen”, staat er in een krantenartikel uit 2010 over dit initiatief). Hiermee verschoot de openbare basisschool van kleur: het werd een gemengde school. “Er is hier geen een kleur, cultuur of achtergrond dominant”, zegt directeur Annet Baart. “En er wordt ook weinig gepest, misschien wel omdat er geen dominante groep is.”

Van ‘zwart’ naar gemengd Een herfstzonnetje zet de school in een gouden gloed, buiten spelen leerlingen zonder jas op het net opgeknapte schoolplein met veel groen, een heus vijvertje (“met karpers”) en houten speeltoestellen. In het technieklokaal spreken we met directeur Annet Baart, adjunct-schoolleider Isis van Nunen en Ikram Boumanjal-Ricciardi (moeder van twee kinderen van 9 en 5), Paulo da Rosa (vader van drie kinderen van 9, 5 en 2) en Wendy Kremer (moeder van drie kinderen van 16, 13 en 9). Kremer is een van de ouders van het eerste uur. Zij besloot toentertijd haar zoon naar de Parkschool te sturen. “Mijn man en ik gingen langs, troffen een enthousiast team en hadden een eerlijk gesprek met de directeur. Ze vertelde dat het een heel leuke school is, maar wel met grote niveauverschillen en weinig witte leerlingen.” Baart: “Je moet ouders geen gladder marketingpraatjes vertellen.” Kremer: “Ik heb drie zonen en heb bij alle drie de klassen letterlijk zien

‘verkleuren’. Mijn oudste zoon startte in groep 1 met drie andere Nederlandse kinderen, daarna nam het aantal autochtoon Nederlandse kinderen per zoon die naar de school ging toe. Al kun je niet zeggen dat de school nu ‘verwit’ is, het is gemengd.” Moeder Ikram Boumanjal-Ricciardi kreeg meteen een goed gevoel toen ze vijf jaar geleden de school binnenstapte. “Het was een hartelijk welkom en de boodschap was dat het erom gaat alle talenten uit een kind te halen, met oog voor verschillende leerstijlen. Die positieve manier van naar kinderen kijken sprak me aan.”

Maatwerk Directeur Baart vertelt dat de klassen klein zijn. “De grootste groep telt 23 kinderen. We hadden het liever anders gezien, maar de aanmeldingen blijven achter. Het biedt echter ook mogelijkheden: we kunnen maatwerk bieden. Er is ruimte voor extra onderwijs-ondersteuning en de huiswerkbegeleiding die we op school aanbieden loopt heel goed. Dat vinden ouders heel belangrijk. Ouders op ‘witte’ scholen sturen hun kinderen naar dure huiswerkinstituten, wij doen het laagdrempelig op school. Het is een vorm van kansengelijkheid die wij onze leerlingen ook willen bieden.”

Annet Baart, directeur Kindercampus Molenbeek: “Natuurlijk schuurt het af en toe. Toen we de Pieten afschaften waren er ook ouders die zeiden: ‘Nu schaf je een mooie traditie af.’”

Adjunct-schoolleider Isis van Nunen was zelf jarenlang leerkracht bij de kleuters: “De een kan al lezen als ‘ie in groep 1 instroomt, de ander spreekt nog niet eens Nederlands. We moeten wel maatwerk bieden, juist omdat de niveaus zo verschillen. Het is hier waarschijnlijk complexer lesgeven dan op een school waar voornamelijk kinderen van hoogopgeleide ouders zitten. En we sturen leerlingen niet snel naar het speciaal onderwijs, wij staan open voor ieder kind.”

Moeder van het eerste uur Wendy Kremer (l): “Ik ben blij dat mijn kinderen leren omgaan met verschillen.” Moeder Ikram Boumanjal-Ricciardi (r): “Het gaat erom alle talenten uit een kind te halen, met oog voor verschillende leerstijlen. Die positieve manier van naar kinderen kijken spreekt me aan.” Vader Paulo da Rosa (m): “Het is lastig om nieuwkomers in de buurt te overtuigen, ze gaan liever naar de witte school.”

Niet moralistisch Kindercampus Molenpark staat in de Utrechtse wijk Lombok, een gemengde buurt tegen het oude stadscentrum aan. De school staat in de Van Riebeeckstraat, even verderop is de J.P. Coenstraat: straatnamen waar nu wenkbrauwen van omhoog schieten. De cultureel diverse school gaat zorgvuldig om met de verschillen die er zijn, er wordt stilgestaan bij de slavernijherdenking en er is veelvuldig contact met ouders over allerlei onderwerpen. Er is veel geïnvesteerd in koffieochtenden met ouders in de school, vertelt Baart. “Hoe pak je dingen aan, welke feesten vieren we, hoe komen we op een lijn?” Leidinggeven aan een diverse gemeenschap van leerlingen, ouders en team betekent gewoon veel praten en niet moralistisch zijn, zegt de directeur. Uitkristalliseren wat de mores zijn en er met elkaar uitkomen. Daar zijn dagelijkse momenten voor nodig, om terloops te horen wat er speelt. Die gesprekjes zijn lastiger te regelen in de coronatijd, zeggen de schoolleiders en ouders spijtig. Vader Paulo da Rosa zit in de ouderraad en zegt dat discussies meestal niet heel hoog oplopen. “Ik denk dat ouders die hun kinderen op deze school doen een bepaalde *mindset* hebben: wat ruimdenkender zijn. Mijn vrouw en ik hebben ‘gemengde kinderen’ en we wilden niet dat ze naar een ‘witte’ of ‘zwarte’ school zouden gaan en er daar misschien buiten zouden vallen.” Adjunct-schoonleider Van Nunen: “Er is hier geen kind dat op een ander kind lijkt.” Da Rosa: “Dit is mijn wijk, de school is om de hoek, het zou logisch moeten zijn dat ouders hun kinderen hier op school doen.”

Vlakbij de school rijst een *billboard* op naast een kerk, de afbeelding is getekend door Utrechts’ icoon Dick Bruna (overleden in 2017): een gekleurd kindje op een step, een wit kindje op een fiets, allebei schoolrugzakjes om, met eronder de tekst: ‘Wij gaan weer naar school’. Een perfecte illustratie als de wijk ook daadwerkelijk vol zou staan met gemengde scholen. Maar dat is niet zo (zie kader).

Verschillen overbruggen “Je moet als leraar wel echt willen werken op een gemengde school”, stelt adjunct Van Nunen. Veel culturen, verschillende sociaaleconomische achtergronden en een mix aan nationaliteiten betekent ook veel verschillen om te overbruggen. “De lesmethode van de Vreedzame School met *mediation* en het harmonieus oplossen van conflicten wordt dan ook regelmatig en succesvol ingezet.” Kremer, ouder van het eerste uur: “Ik ben blij dat

mijn kinderen leren omgaan met verschillen en dat ze leren om conflicten op te lossen.” Van Nunen: “Dat is net zo waardevol als leren rekenen en schrijven.” Ouder Da Rosa: “Onze kinderen worden hier wereldburgers.” Collega-ouder Boumanjal-Ricciardi vult aan: “Mijn kinderen kunnen *leven* met iedereen.”

Adjunct-schoonleider Isis van Nunen: “De een kan al lezen als ‘ie in groep 1 instroomt, de ander spreekt nog niet eens Nederlands. We moeten wel maatwerk bieden, juist omdat de niveaus zo verschillen.”

Directeur Baart vertelt over een lesbisch stel dat elf jaar geleden hun dochtertje kwam inschrijven. Op de kof-fieochtend met andere ouders zei Baart dat deze ouders met hun kind natuurlijk welkom zijn. De directeur geeft eerlijk toe: “De reactie van ouders was wisselend, sommigen moesten er duidelijk aan wennen. Uiteindelijk is het prima gegaan, maar je moet soms wat meer tijd investeren om zoiets soepel te laten verlopen.”

Dokter Corrie en Zwarte Piet “Het heeft wel even geknald toen we spraken over seksuele voorlichting op school”, zegt Kremer. “Veel ouders zagen het lespakket ‘Lentekriebels’ niet zitten met de voorlichting van dokter Corrie.” Baart: “We hebben toen gekozen voor een ander voorlichtingsprogramma, want we willen wel dat de thema’s relaties en seksualiteit in de les aan de orde komen”. Hetzelfde geldt voor Zwarte Piet. De Pieten zijn

jaren geleden afgeschaft, Sinterklaas komt alleen naar de school. “Natuurlijk schuurt het af en toe”, zegt Baart. “Toen we de Pieten afschaften waren er ook ouders die zeiden: Nu schaf je een mooie traditie af.” Da Rosa: “Maar als er toch kinderen verkleed naar school willen komen en zelfgebakken pepernoten willen uitdelen, dan vinden we als ouders dat prima.” Van Nunen: “Elk jaar vieren we een christelijke en islamitische feestdag en we organiseren een maatschappelijke viering, zoals Martin Luther Kingdag of Keti Koti. Er is niet één viering het belangrijkste. Dit jaar zouden we het boeddhistisch Maanfeest vieren, maar dat kon vanwege corona niet doorgaan.”

‘HET HEEFT WEL EVEN GEKNALD TOEN WE SPRAKEN OVER SEKSUELE VOORLICHTING’

Permanente worsteling Het is geen ‘regenboog eind goed al goed-verhaal’. Het succes van Kindercampus Molenpark is een precair evenwicht. De wijk Lombok veryuip en veel nieuwe ouders sturen hun kind toch liever naar een populaire, ‘witte’ school. Het leerlingenaantal daalt en het is lastig om de ‘verkleuring’ vast te houden. Baart: “Het is een permanente worsteling om genoeg leerlingen te behouden en al helemaal om de juiste mix te krijgen.” Da Rosa: “Het is lastig om nieuwkomers in de buurt te overtuigen, ze gaan liever naar de witte school. Maar als je het hebt over inclusie, dan maken wij dat hier wel waar.” |

Vlakbij Kindercampus Molenpark staat dit billboard: een perfecte illustratie als de wijk ook daadwerkelijk vol zou staan met (meer) gemengde scholen. Maar dat is niet zo (zie kader).

SCHADUWLIJSTEN

Het is een probleem dat al jaren speelt: er zijn ‘witte’ basisscholen in Utrecht die werken met ‘schaduwlijsten’. Ouders kunnen hun kind al in een vroeg stadium aanmelden bij de school, waardoor kinderen van hoogopgeleide ouders meer kans hebben op een plek. Aanmelden mag officieel pas vanaf 3 jaar, dus ouders en scholen ontduiken met deze zogenaamde ‘vooraanmelding’ de wet. De vooraanmelding wordt vaak automatisch omgezet naar een aanmelding als het kind 4 jaar wordt. Onderwijs wethouder

Anke Klein liet dit jaar een onderzoek uitvoeren onder Utrechtse basisscholen en daaruit bleek dat ook nu nog tientallen Utrechtse basisscholen werken met schaduwlijsten. Een doorn in het oog van directeur Baart van Kindercampus Molenpark, die vindt dat de gemeente wel meer actie mag ondernemen op dit oogluikend toestaan van segregatie in het basisonderwijs. “Die schaduwlijsten werken tweedeling in de hand. Onze school is een afspiegeling van de wijk, het wringt dat wij zo bijzonder zijn.

Eigenlijk zou dit doodnormaal moeten zijn in een gemengde buurt.”

De school heet sinds een jaar geen Parkschool meer, maar Kindercampus Molenpark: er is een kindcentrum bij gekomen, zodat de school kinderen van 0-12 jaar kan begeleiden en de verschillen bij aanvang in groep 1 wellicht kleiner zijn. Baart: “Zo kunnen we bij peuters in de voorschoolse opvang taalachterstanden wegwerken. Ik zie dat als een vorm van kansengelijkheid voordat het kind 4 jaar is.”

Leiderschap past zich aan de omstandigheden aan. Een schoolleider met een team autonome professionals die ieder voor zich hun eigen (rijdende) schooltje bemensen staat voor andere uitdagingen dan een schoolleider van een megaschool in de grote stad of die van een school op Aruba, Terschelling of op het terrein van een asielzoekerscentrum. Vijf schoolleiders vertellen hoe de schoollocatie hun leiderschap bepaalt. TEKST IRENE HEMELS

ANITA KLOMPSMA, BASISCHOOL INTERSCHOOL (VOOR ANDERSTALIGEN) IN TER APEL

‘Zorgen dat je niet verzuipt omdat er zoveel gebeurt’

Interschool staat op het terrein van een asielzoekerscentrum (COA Ter Apel). “Ik begon mijn onderwijsloopbaan op ‘zwarte’ scholen in de Schilderwijk en in de Transvaalbuurt in Den Haag. Ik heb er zoveel geleerd en zo’n leuke tijd gehad, dat ik niet anders wil dan werken met kinderen uit alle delen van de wereld. Toen ik hier tien jaar geleden kwam, was de school zeer zwak. Nu hebben we het predicaat Excellent.”

“De doorstroom is heel groot”, vertelt de schoolleider van Interschool Anita Klompsma. “Een kind kan snel weggaan en dat is zwaar voor een leerkracht. Sommige kinderen zitten onder je huid. Steeds maar weer afscheid nemen doet wat met je. Leerkrachten moeten voortdurend opnieuw

beginnen en soms is het dan zoeken naar de motivatie. Om het vol te houden, moet je weten waarom je dit werk doet. En een sterke focus hebben op de kwaliteit en de prioriteit bij de kernvakken. Anders verzuip je omdat er zoveel gebeurt. Daar waak ik voor.” Klompsma bemoeit zich meer dan op

haar andere school (De Vlinder, ook in Ter Apel) met het personeel. “Hen wil ik zo goed mogelijk faciliteren en een luisterend oor bieden. Wij hebben te dealen met kinderen met heftige problemen en traumatische ervaringen. Als leerkracht moet je altijd in balans voor de groep staan.”

Het onderwijs is bewust zeer gestructureerd. “Alles is vastgelegd. Kinderen leven in grote onzekerheid: wij moeten dus voorspelbaar zijn. Je kan hier als leerkracht niet zomaar even iets nieuws bedenken. Medewerkers moeten zich conformeren aan de visie die er al staat. Ik heb een grote variëteit aan karakters rondlopen, allemaal mensen die bewust kiezen voor werken met deze doelgroep. Om een stabiel team te hebben, is het belangrijk veel aandacht te schenken aan de onderlinge communicatie.”

Anita Klompsma: “Wij hebben te dealen met kinderen met heftige problemen en traumatische ervaringen.”

Interschool staat op het terrein van het asielzoekerscentrum (COA) in Ter Apel. Foto: Metha Eikens

‘Bij deze baan heb ik het eiland cadeau gekregen’

Loes Dijk staat een dag in de week voor de klas. “Voor die combinatie in taken heb ik bewust gekozen. Het contact met de kinderen vind ik fijn. Ik geef les en geef leiding aan een geweldig team op de mooiste school van Nederland. Op de wekelijkse ‘Breek-in-de-weekdag’ zijn er activiteiten op het strand. Dan ga ik ook mee natuurlijk. Dat is de sjeu van deze baan.”

Het eiland is rijk aan tradities, cultuur en natuur, vertelt Loes Dijk, locatieleider van openbare basisschool 't Jok op Terschelling. “Dat kun je allemaal de school inbrengen. We plannen veel uitstapjes en excursies hier op het eiland, maar ook naar musea aan de wal. Er zijn hier heel veel creatieve en kunstzinnige mensen die ons willen helpen. De gemeenschapszin is groot.”

Hoe houdt ze haar school – aangesloten bij innovatieplatform Next Level School – met veertig leerlingen overeind? “We hebben met krimp te maken. Ik zou graag één school hier om Oost (regio op Terschelling, red.) willen zien. Maar dat moeten beide scholen in deze regio willen. Er is nu concurrentie. Ik steek mijn energie liever in gezamenlijkheid.”

Nieuw personeel hoeft niet per se van het eiland te komen. Dijk: “We willen de beste. Dus ook mensen van de wal komen in aanmerking. We proberen te helpen bij huisvesting, maar als nieuwe leerkracht zul je wel risico's moeten nemen.”

De kracht van haar eilandschool is dat Passend onderwijs vanzelfsprekender is dan aan de wal. “We doen er alles aan om kinderen met een andere onderwijsbehoefte hun plek in de gemeenschap te laten behouden. Dat vraagt van het team een grote inzet en deskundigheid.”

Loes Dijk: “Op de wekelijkse ‘Breek-in-de-weekdag’ zijn er activiteiten op het strand. Dan ga ik ook mee natuurlijk. Dat is de sjeu van deze baan.”

Basisschool 't Jok op Terschelling brengt de rijke tradities, cultuur en natuur van het eiland de school in.

NORA BOOIJ, DE RIJDENDE SCHOOL

‘Sterke karakters vragen krachtig leiderschap’

Stichting Rijdende School is er voor kermis- en circuskinderen. “Dit werk heeft iets avontuurlijks. Op woensdagavond horen onze leraren waar zij de week erna werken en met welke kinderen. De leraren moeten minstens vijf verschillende methodes van de kernvakken kennen, want we volgen de reguliere ‘winterschool’. Kinderen uit het s(b)o hebben ook weer zo hun specifieke methodes. Ik investeer daarom veel in kennis van doorgaande leerlijnen.”

“Je moet dit werk niet doen als je van vastigheid houdt”, zegt schoolleider Nora Booij van de Rijdende School.

“Vanaf donderdag, als ik weet hoe de roosters van de leraren eruit zien, kan ik pas mijn afspraken plannen voor de week erna. En dan nog wordt mijn agenda geregeld omgegooid. Leraren

Nora Booi: "Ik moet richting geven aan een team zzp'ers met een sterke mening."

De leraren van de Rijdende School moeten minstens vijf verschillende methodes van de kernvakken kennen.

zijn in hun eentje zowel conciërge, leraar, intern begeleider als directeur. Zij moeten echt van alle markten thuis zijn. En wanneer ik ergens nodig ben, laat ik alles uit mijn handen vallen en stap ik in de auto. Dan geef ik prioriteit aan mijn onderwijslocaties en hoe het met de mensen daar gaat." Haar leraren zijn zelfstandige, stevige en autonome professionals. "Sterke

karakters die zich in hun eentje staande kunnen houden en hun ruimte pakken. Dat vraagt krachtig leiderschap. Ik moet richting geven aan een team zzp'ers met een sterke mening." Aan de andere kant ervaart Booi een grote saamhorigheid binnen de organisatie. "Elke dag hebben we op hetzelfde moment koffie- en lunchpauze. Dan wordt er veel gecommuniceerd met elkaar. Op die

momenten heb ik ook mijn telefoon naast me. En na onze teamvergaderingen eten we altijd samen om ook ruimte te geven aan gezelligheid." Dit werk vraagt veel commitment en pro-activiteit van leraren. "Ze dringen door tot de huiskamer van ouders en leerlingen. Ik moet zorgen dat ze niet over hun grenzen heen gaan, zeker in het reisseizoen."

JOSETTE SCHOLTES, BASISSSCHOOL DE FONTEIN IN DEN HAAG (950 LEERLINGEN, 80 MEDEWERKERS)

‘Het is bij ons nooit saai, er gebeurt altijd iets’

De Fontein heeft 39 groepen, 950 leerlingen en zo'n 80 medewerkers. "Toen ik twintig jaar geleden solliciteerde op de functie van schoolleider zei ik: 'Als de school eenmaal staat, ben ik weg.' Een grote school leek me heel onpersoonlijk. Maar het is bij ons nooit saai. Er gebeurt altijd iets."

Basisschool De Fontein in Den Haag heeft 950 leerlingen, 39 groepen en zo'n 80 medewerkers.
Foto: Ed Hamelink

"De grootte van de school en de diversiteit aan nationaliteiten maken dat een dag minder vanzelfsprekend verloopt", aldus Josette Scholtes, adjunct-directeur van basisschool De Fontein. "Ik moet continu schakelen: wie zit er voor mij? Je moet je goed kunnen verdiepen in het kind of de ouder om in contact te blijven." Om als schoolleider niet te verzanden in het werk is delegeren en veel taken neerleggen bij leerkrachten de oplossing. "Wij werken met leerteams en met leerkrachten die veel verantwoordelijkheid en kennis hebben."

Josette Scholtes: “Als je niet uitkijkt raak je het contact met de groepen, met de onderwijspraktijk, kwijt.”

Scholtes heeft de schoolorganisatie zien veranderen met de groei van de school. “Neem de vergaderstructuur. Hadden we vroeger iedere week een teamvergadering, met de groei van het aantal groepen werd dat de ene week een team- en de andere week een bouwvergadering. Nu zijn er meer bouwvergaderingen en hebben we af en toe nog een teamvergadering. Leerkrachten zijn veel in gesprek met elkaar over onderwijskwaliteit. En de vrijdagmiddagborrel is een belangrijk moment om iedereen te zien.”

Op een grote school loop je als schoolleider het risico een behoorlijke afstand tot de dagelijkse praktijk te hebben, erkent Scholtes. “Als je niet uitkijkt raak je het contact met de groepen, met de onderwijspraktijk, kwijt. Zorgen voor binding doe ik onder andere door willekeurige flietsbezoeken in klassen. En als ik hartstikke druk ben geweest, vind ik het heerlijk om even een praatje te maken met kinderen of een leerkracht. Daarvan krijg ik veel energie en raak ik weer helemaal gemotiveerd.”

INGE LA HAYE, STICHTING ONDERWIJS COMBINA OP ARUBA

‘De relatie met personeel en ouders is intensief en persoonlijk’

Door de uitzending van haar man kwam Inge La Haye op Aruba terecht. “Nu ben ik directeur van een peuterschool, basisschool en een school voor voortgezet onderwijs (mavo, havo en vwo) met een Nederlands curriculum. De leerlingen komen uit Nederland of Aruba. Het team bestaat uit vijftig mensen.”

“Alle leraren hebben in Nederland gestudeerd”, legt directeur Inge La Haye van Stichting Onderwijs Combina op Aruba uit. “De school is dynamisch vanwege de leerlingen die vanuit allerlei verschillende achtergronden en schoolsystemen instromen. Ook het verloop binnen een team is groter. Vanwege de cultuurverschillen zijn we veel in dialoog met elkaar. Prettige bijkomstigheid is dat iedereen fulltime werkt. Dat maakt overleggen eenvoudiger. Je hebt iedereen makkelijker bij elkaar.”

Veel aandacht gaat uit naar borging van de onderwijskwaliteit. “Stabiliteit en kwaliteit in een dynamische omgeving staan voorop. We zijn goed en strak georganiseerd. In Nederland solliciteer je op een school die het beste bij je past. Hier zijn de achtergronden van de mensen heel verschillend en ben je soms beperkter in je aanname. Onze mensen durven het avontuur aan om te emigreren.”

Op Aruba ben je als schoolleider meer betrokken bij je teamleden, zegt La Haye. “In Nederland weet je wat er speelt en leef je mee, maar je blijft de werkgever. Hier is dat anders. Als er wat gebeurt, ben jij het eerste aanspreekpunt.” Ook de relatie met ouders is intensiever en persoonlijker. “Aruba is een klein eiland. De kans dat je een collega of ouder privé, op het strand of in

Inge La Haye: “Hier zijn de achtergronden van de mensen heel verschillend en ben je soms beperkter in je aanname.”

de supermarkt tegenkomt, is groot.” Als schoolleider moet je stevig in je schoenen staan, vindt La Haye, “Veel moet je zelf regelen. Bijscholing gaat digitaal of we vliegen deskundigen over. Ook het lagere voorzieningenniveau op Aruba vraagt veel creativiteit.”

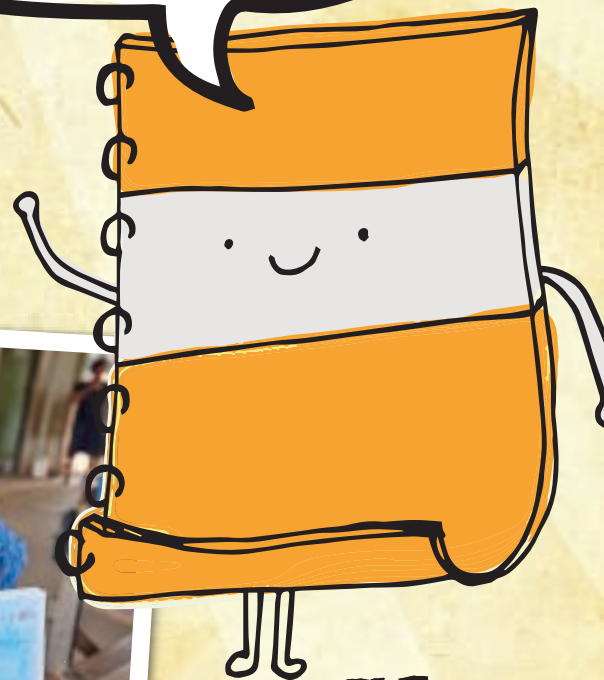
“Aruba is een klein eiland. De kans dat je een collega of ouder privé, op het strand of in de supermarkt tegenkomt, is groot.”

Doe mee met Edukans SCHOOLMAATJES

De
basisschoolactie
van Edukans

Haal met jouw school
geld op voor uitwissbare
schriftjes. Daarmee kunnen jullie
Schoolmaatjes in landen
als Ghana en Malawi
nog beter leren.

Jouw leerlingen maken
ieder schrift uniek. Op de
kaft van de schriftjes maken
zij een persoonlijke boodschap
en tekening voor hun
Schoolmaatje.

EDUKANS

Bekijk gauw hoe het werkt op edukans.nl/schoolmaatjes

Een bijzondere aanpak die op de ene school werkt, is misschien ook nuttig voor de andere. Deze maand in Zo kan het ook!: Op obs de Walsprong in Zaltbommel krijgen alle leerlingen van groep 7 en 8 elke week les van gastdocenten die over hun beroep vertellen, met bijbehorende excursie.

TEKST WINNIE LAFEBER

‘LEERLINGEN GAAN ANDERS NADENKEN OVER HUN TOEKOMST’

Een leerling van obs de Walsprong verdiept zich tijdens een excursie in het beroepenveld ‘recht’.

“Wij zijn benaderd door stichting IMC Weekendschool om deel te nemen aan het programma IMC Basis in verband met onze demografische gegevens. Wij hebben bijvoorbeeld veel leerlingen uit gezinnen in achterstandswijken, met ouders in de schuldhulpverlening of met een laag inkomen,” vertelt oud-directeur Joep de Boer van obs de Walsprong, die eind vorig schooljaar met pensioen ging. “Ons MT was ook meteen razend enthousiast en deelde dit meteen met de ouderraad en leerkrachten.” De Boer was vooral in het begin betrokken bij het uitzetten van het programma in de school en het regelen van subsidie via de Regionale Educatieve Agenda van de gemeente Zaltbommel en het Jeugdeducatiefonds. Daarna hield hij ‘vinger aan de pols’.

Gastlessen IMC Basis wil kinderen uit sociaal zwakkere milieus kennis laten maken met beroepenvelden waarin ze later

terecht kunnen komen. Het programma loopt inmiddels op 35 basisscholen in heel Nederland en is aangewezen als pilotproject door de Gelijke Kansen Alliantie, een initiatief van het ministerie van OCW. Een IMC Basis-coördinator organiseert de lessen en werft de gastdocenten, samen met de leerkrachten en directies van de

scholen. Mara Weijenberg – leerkracht van groep 7 op de Walsprong, MT-lid en coördinator onderbouw – is intensief bij het programma betrokken. “Ik overleg met de gastdocenten hoe de les eruitziet. De beroepenoriëntatie beslaat twee à drie uur per week en is goed in te passen in het lesprogramma. Een gastles vervangt voor een deel een reguliere les, dus het komt er niet extra bovenop.” Ook zijn er vanuit de school ouders bereid gevonden om gastlessen te verzorgen.

Journalistiek Inmiddels zijn er gastlessen geweest over journalistiek, recht, zorg en welzijn, natuurwetenschappen en ondernemen. De leerlingen zijn op excursie geweest bij een hogeschool voor journalistiek om aan een tv-opname mee te werken, bezochten een rechtbank en museum NEMO. Het thema ondernemen werd ruw onderbroken door de schoolsluiting in verband met corona.

De Boer: “Onder andere transport, podiumkunsten, architectuur, geneeskunde en ict staan nog op het programma. Toen de school dicht was, ontvingen we berichtjes van de leerlingen over wanneer we weer verder zouden gaan met IMC Basis, zo enthousiast waren ze.”

Breder Het programma is breder dan alleen beroepenoriëntatie. “De leerlingen gaan anders nadenken over hun toekomst”, zegt De Boer. “Ze leren niet alleen de wereld, maar ook zichzelf ontdekken. Hun zelfvertrouwen en motivatie groeien en ze krijgen letterlijk een toekomstperspectief. Ze beseffen waarom het belangrijk is dat ze leren op school. Ook de woordenschat van de leerlingen is enorm vergroot.” Burgerschap en 21e-eeuwse vaardigheden zijn verweven in het IMC Basisprogramma. De Boer – die weinig struikelblokken kende bij de implementatie, behalve dat het soms lastig was ouders met een auto voor de excursies te vinden – over de meerwaarde van het programma: “Je haalt kinderen die denken dat ze niet voor een bepaald beroep in aanmerking komen uit een negatieve spiraal. Ik raad het ook andere scholen aan die zich zorgen maken over de ontwikkeling van hun leerlingen na de basis-school.” De Walsprong is van plan langer dan de ‘voorgeschreven’ twee jaar met IMC Basis te werken. |

Meer weten?

www.imcweekendschool.nl/imc-basis

Ook een bijzondere aanpak op jouw school? Mail naar communicatie@avs.nl o.v.v. ‘Zo kan het ook’.

Interactie draagt bewezen bij aan een grotere betrokkenheid bij (begrijpend) lezen. Klassikaal of in groepjes napraten of discussiëren over boeken of teksten is in ons onderwijs niet gebruikelijk.

Dalende leesprestaties

WAAR GAAT HET MIS EN WAT KUN JE ALS SCHOOLLEIDER DOEN?

Nederlandse leerlingen behoren in Europa tot de minst vaardige en minst gemotiveerde lezers. Vooral op het gebied van leesplezier bungelen we helemaal onderaan de ranglijsten. Waar gaat het mis? En: wat kun je als schoolleider doen om het tij te keren?

TEKST LOTTE BOOT

Om maar met het goede nieuws te beginnen: gemiddeld scoren Nederlandse basisschoolleerlingen weliswaar niet erg hoog op leesvaardigheid, maar de slechtste leerlingen scoren ook niet extreem laag. Oftewel: geheel in lijn met onze egalitaire samenleving, zijn ook de verschillen tussen onze excellente en meest zwakke lezers in de basisschoolleeftijd minder groot dan in andere landen. In Nederland verlaat nog altijd 98 procent van de leerlingen de basisschool met een fundamenteel leesniveau. Onderzoeker Joyce Gubbels van het Expertisecentrum Nederlands, die vijftien jaar de nationale leesprestaties van groep 6-leerlingen vergeleek met die in andere landen: “Het is mooi dat de meeste leerlingen die basis halen. Al doen we leerlingen die meer in hun mars hebben tekort. Het aantal excellente lezers daalt. Naar goede

lezers zou evenveel aandacht moeten als naar leerlingen die moeite hebben met lezen. Je zou ze bijvoorbeeld veel meer kunnen prikkelen met uitdagende boeken en door ze te laten reflecteren en evalueren.”

Reflecteren en evalueren Het PISA-onderzoek dat alle alarmbellen deed rinkelen richt zich nu juist op die twee vaardigheden. Maar liefst 24 procent van de Nederlandse 15-jarigen loopt volgens de OESO het risico laaggeletterd te worden, omdat zij niet de hoofdgedachte uit een tekst kunnen halen of een verbinding kunnen leggen met alledaagse kennis. Op reflecteren en evalueren scoren onze kinderen dus opvallend veel lager dan die uit andere Europese landen. Niet zo gek, vinden Gubbels en de andere geraadpleegde bronnen voor dit artikel: in het curriculum is daarvoor immers geen aandacht, en op het examen evenmin.

Klassikaal of in groepjes napraten of discussiëren over boeken of teksten is in ons onderwijs niet gebruikelijk. Begrijpend lezen betekent in Nederland vooral: in stilte een tekst lezen en daarna een vragenlijst maken, wederom in stilte. Terwijl interactie bewezen bijdraagt aan een grotere betrokkenheid bij lezen. Adriaan Langendonk, programmamanager leesbevorderingsprogramma's bij Stichting Lezen: “Veel scholen hebben tijd ingeruimd op het rooster voor vrij lezen, maar het blijkt niet voldoende. Leerlingen die moeite hebben met of weerstand hebben tegen lezen, kunnen doen alsof ze lezen. Daarom is er structureel actieve begeleiding rondom lezen nodig.”

Onderzoeker Joyce Gubbels van het Expertisecentrum Nederlands doet al jaren (internationaal vergelijkend) onderzoek naar leesprestaties: “De meeste onderzoeken richten zich op het diepe lezen. Terwijl kinderen van nu eerder scannend lezen.”

Rijke teksten Ook het aanbieden van rijke, authentieke teksten met onbekende woorden is van belang voor de taalontwikkeling. Teksten worden nu vaak versimpeld aangeboden om aan te sluiten bij het (veronderstelde) niveau van leerlingen, met name in het vmbo. ❖

‘EEN LEESCULTUUR MOET DOOR DE HELE SCHOOL DOORVOELD WORDEN’

Henk van der Weide is directeur van openbare daltonbasisschool de Wetelaar in Doesburg. Hij zag hoe in zijn regio bibliotheken sloten en leerlingen steeds minder geneigd waren een boek te pakken door al het online aanbod. Van der Weide besloot van het vergroten van leesplezier een speerpunt te maken.

“Lezen helpt leerlingen contexten beter te begrijpen. Ik vind dat onderwijs tegenwicht moet bieden, niet puur de feiten moet geven maar vooral de duiding en waarde van die feiten. Zo onderscheiden we ons van machines.” Zijn basisschool de Wetelaar zette samen met medewerkers van de bibliotheek West-Gelderland een Bibliotheek op

De basisschool van directeur Henk van der Weide heeft een Bibliotheek op school. “Elke leerkracht zou een leesspecialist moeten zijn.”

school op. De school schafte een nieuwe boekencollectie aan – deels met geld uit de oud papierpot – en schreef een interne vacature uit voor een taal-leescoördinator. Twee leerkrachten nemen die taak op zich. “Zij doen in hun opleiding specialistische kennis op over het kiezen van verschillende soorten teksten, het aanleren van leesstrategieën, het gezamenlijk nadenken en vragen stellen over teksten, voorspellen en samenvatten en het leggen van verbanden.” Die kennis dragen ze weer over aan hun collega's, want Van der Weide vindt dat elke leerkracht een leesspecialist zou moeten zijn. “Als je een leescultuur wilt aanzwengelen, moet dat door de hele school doorvoeld worden. Het is mijn taak als schoolleider om dat te faciliteren, aan te sturen en controleren.”

Onderzoeker Gubbels: “Alle moeilijke woorden worden eruit gelaten en zinnen worden ingekort. Dat maakt teksten saai en zelfs ondoorgrondelijk. Terwijl je juist over die moeilijke woorden prima een gesprek met elkaar kunt voeren. Zeker wanneer leerlingen zelf een tekst mogen kiezen. Een leerling gaat beter lezen als hij een tekst wil lezen, niet omdat hij er vragen over moet beantwoorden.”

‘DAT WE MINDER DIEP LEZEN IS EEN VAN DE OORZAKEN VAN DE DALENDE LEESPRESTATIES. MAAR WE MOETEN OOK ERKENNEN DAT WE IN EEN HEEL ANDERE TIJD LEVEN’

Motivatie Misschien wel het meest opvallend is dat Nederlandse kinderen in Europese vergelijkingen helemaal onderaan bungelen als het gaat om leesmotivatie: 60 procent van de 15-jarige leerlingen leest alleen als het moet of om informatie op te zoeken wanneer dat nodig is. Verontrustend, omdat meer leesplezier leidt tot meer en beter lezen.

Er zijn verschillende mogelijke verklaringen voor die lage motivatie. Je zou het kunnen wijten aan de digitalisering, maar in landen als Duitsland, Finland en Polen gamen en Instagrammen kinderen evengoed en daar dalen de leesprestaties niet (al bezitten Nederlandse huishoudens wel een bovengemiddeld aantal devices en goede wifi).

Adriaan Langendonk, programmamanager leesbevorderingsprogramma's bij Stichting Lezen: “Vanaf groep 6 verschuift de benadering van leren om te lezen naar lezen om te leren. Maar kinderen van die leeftijd willen gewoon mooie verhalen lezen.”

Je kunt ook de schuld geven aan onze gebrekkige leescultuur, misschien wel aan een lagere status van cultuur in ons land in brede zin (de expliciete waardering die Angela Merkel onlangs uitsprak voor de cultuursector in Duitsland was daar een goed voorbeeld van). Of simpelweg aan de eerlijkheid van Nederlandse kinderen, die mogelijk eerder op vragenlijsten durven in te vullen dat ze lezen saai of stom vinden dan autoriteitsgevoelige kinderen uit andere landen.

‘ELKE DOCENT ZOU MET EEN TAALBRIL NAAR ZIJN EIGEN VAK MOETEN KIJKEN’

Nellianne van Schaik is sinds 19 jaar docent Nederlands, werkt op het Calvijn College in Goes en is Teamlid Nederlands voor Curriculum.nu. Volgens haar zouden alle vakken moeten meewerken aan de taalvaardigheden van leerlingen.

“Het zou helpen als taal- en leesvaardigheid niet het unieke domein van het vak Nederlands is, maar als er een breed gevoelde verantwoordelijkheid zou zijn. Het zou veel schelen wanneer elke docent af en toe met een taalbril naar zijn lesboeken kijkt, aandacht besteedt aan vaktaal, aan opgaven met veel tekst en leerlingen bijvoorbeeld een essay laat schrijven – eventueel in samenwerking met de docent Nederlands.”

Nellianne van Schaik, docent Nederlands en Teamlid Nederlands voor Curriculum.nu: “Het zou helpen als taal- en leesvaardigheid niet het unieke domein van het vak Nederlands is, maar een breed gevoelde verantwoordelijkheid.”

Van Schaik realiseert zich dat het geen makkelijke vraag is. “Het curriculum zit overvol, maar het zit hem in kleine dingen. Vraag een leerling eens in zijn eigen woorden uit te leggen wat een bepaald begrip uit jouw vakgebied betekent. Zo stimuleer je de taal en check je meteen of kennis echt is geland.” Ook voor schoolleiders is hier een taak weggelegd, zegt Van Schaik: “Het zou mooi zijn wanneer zij hun best doen de ontwikkeltijd van docenten te vergroten, zodat we met elkaar kunnen werken aan samenhang en bijscholing, bijvoorbeeld op het gebied van leesdidactiek.” Want de sleutelrol is uiteindelijk toch weggelegd voor de leraar, zegt Van Schaik: “Taal is ook emotie, niet iets wat slechts een praktisch doel dient. Het is jouw taak als docent die emotie en liefde over te brengen.”

BIBLIOTHEEK OP SCHOOL, OOK VOOR HET VMBO

Met het programma de Bibliotheek op school wil Stichting Lezen in samenwerking met lokale bibliotheken lezen de school in krijgen. Inmiddels biedt 90 procent van de bibliotheken deze aanpak aan en doet de helft van de reguliere basisscholen mee. Bibliotheek op school richt zich ook op pabo's en het vmbo. Nog slechts 20 procent van de

vmbo-scholen heeft een mediatheek. Adriaan Langendonk van Stichting Lezen: "Een groot deel van die kinderen groeit op zonder boeken om zich heen. En er is geen verplichte leeslijst. Niet dat dat laatste zaligmakend is, maar het lezen van boeken is in hun wereld vrijwel verdwenen." Een gemiddelde Bibliotheek op school

kost zo'n 10.000 euro per jaar, wat voor 20 procent door de school wordt gedragen en voor 80 procent door de bibliotheek en gemeente. Stichting Lezen pleit voor een structurele financiële impuls vanuit Den Haag voor scholen en bibliotheken. Langendonk: "Dit is een educatieve en economische opdracht van ons allemaal." www.debibliotheekopschool.nl

Zowel Gubbels als Langendonk geven aan dat er geen onderzoek is gedaan naar de oorzaak van die lage leesmotivatie: "We kunnen er dus alleen naar gissen."

Ander leesonderwijs De manier waarop we in Nederland ons leesonderwijs hebben ingericht draagt in elk geval niet bij aan de leesmotivatie. Sinds in 1970 de eindtoets in het basisonderwijs werd ingevoerd en aparte taalmethodes ontstonden, is ons taalonderwijs opgesplitst in verschillende deelvakken als begrijpend lezen, technisch lezen, taal, grammatica en spelling. Voor kinderen is dat niet logisch, zij maken zelf geen onderscheid. Langendonk van Stichting Lezen: "Vanaf groep 6 verschuift de benadering van leren om te lezen bovendien naar lezen om te leren. Lezen wordt dan iets wat je nodig hebt voor de zaakvakken of tekstbegrip, en is veel minder gericht op het narratief. Maar kinderen van die leeftijd hebben nog heel creatieve hoofden, die willen gewoon mooie verhalen lezen."

'EEN LEERLING GAAT BETER LEZEN ALS HIJ EEN TEKST WÍL LEZEN, NIET OMDAT HIJ ER VRAGEN OVER MOET BEANTWOORDEN'

De eindeloze vragenlijsten die we leerlingen vanaf groep 6 laten maken over teksten dragen onbedoeld bij aan minder leesplezier. En beter lezen gaan kinderen er ook niet van – ze leren vooral strategieën aan om de gewenste antwoorden te geven. Waarom we het dan toch zo blijven doen? Langendonk: "Het past bij het idee: alles wat toetsbaar is heeft waarde, de rest is voor de leuk."

Digitaal lezen Overigens lezen kinderen wel degelijk, de hele dag zelfs: in timelines en appgroepen op hun mobiel, in handleidingen van computergames en op gameconsoles. Gubbels: "De meeste onderzoeken richten zich op het diepe lezen. Terwijl kinderen van

nu eerder scannend lezen, gericht informatie opzoeken en dan weer doorgaan naar het volgende. Net als wij." Nederlandse kinderen blijken goed in het zoeken en vinden van informatie. Maar hoe ze die informatie vervolgens op betrouwbaarheid moeten beoordelen, of hoe ze bronnen moeten vergelijken of parafraseren, dat weten ze vaak niet. Volgens Gubbels is er op school dan ook extra aandacht nodig voor digitaal lezen, voor het ontwikkelen van een vorm van tweetaligheid: zowel leren omgaan met kortere online teksten die meer afleiding creëren, als met langere teksten die diepe concentratie vergen. "Ja, de leesprestaties zijn ten opzichte van 2001 gedaald en dat we minder diep lezen is een van de oorzaken. Maar we moeten ook erkennen dat we in een heel andere tijd leven dan in 2001."

Rolmodel Wat in elk geval bewezen bijdraagt aan leesmotivatie is een duidelijk zichtbare leescultuur. Zo wijst Langendonk erop dat ouders een belangrijke rol spelen in de taalontwikkeling en dat je die als schoolleider dus zo vroeg en zo veel mogelijk moet betrekken bij je leesbeleid. Gubbels wijst daarnaast op het belang van de leraar als rolmodel. Een belangrijk punt als je weet dat 30 procent van de pabostudenten zegt lezen niet leuk te vinden. "Pak als leraar een keer een boek als de klas zelfstandig aan het werk is, in plaats van achter je computer te gaan zitten", zegt Gubbels. "Leerlingen moeten zien en ervaren dat een boek lezen óók een optie is." |

TWEEDE KAMERBELEID

De Tweede Kamer wil dat de regering bij de curriculumherziening de 'eerste en hoogste prioriteit' geeft aan onder andere de basiskennis- en vaardigheden Nederlands. Bij de aanpassingen in het curriculum moet er ruime aandacht zijn voor lees- en schrijfvaardigheid. Daarnaast wil de Kamer dat de Onderwijsraad onderzoek doet naar de afgenomen leesvaardigheid in het funderend onderwijs en dat deze adviseert over de noodzakelijke interventies om de leesvaardigheid weer op peil te brengen.

ONDERWIJS IN EEN MONUMENTAAL GEBOUW: VOOR- EN NADELEN

Een school in een monumentaal pand. Het lijkt misschien niet aantrekkelijk en kent ook nadelen, maar die wegen niet op tegen de voordelen. Drie schoolleiders vertellen vol trots over ‘hun’ gebouw. “Wist je dat Mata Hari hier eind 19de eeuw gestudeerd heeft?”

TEKST RICHARD HASSINK

De Haanstraschool in Leiden bestaat uit vier panden die allemaal uit een andere eeuw komen.

‘Onze school staat of valt met deze prachtige panden’

“Onze school bestaat uit vier panden die allemaal uit een andere eeuw komen,” zegt Brian Groot, directeur van de Haanstraschool in Leiden, vol trots. “De oudste is uit 1630 en de jongste staat achter de drie oude panden en komt uit de twintigste eeuw. Die kun je vanaf de straatkant niet zien.” Met straatkant bedoelt Groot eigenlijk grachtkant, want de Haanstraschool is gehuisvest aan Rapenburg, de bekendste gracht van Leiden. Zo ver als 1630 gaat de ‘schoolgeschiedenis’ niet terug, maar wel tot 1867, toen op Rapenburg 131 een bewaarschool (voorloper van de kleuterschool) en een avondopleiding voor bewaarschoolhouderessen gehuisvest was. Groot vindt het prachtig om in een pand te werken met zo’n rijke geschiedenis – “Wist je dat Mata Hari, ofwel Margaretha Geertruida Zelle, hier eind 19de eeuw gestudeerd heeft?” – maar ziet ook wel nadelen. “Omdat wij een rijksmonument zijn, gelden er voor ons regels en beperkingen bij verbouwingen. Ik kan me nog herinneren dat we tien jaar bezig zijn geweest om de kleuterwc-tjes te vervangen. Aanvankelijk wilden we ze slopen maar dat mocht – begrijpelijkerwijze – niet van de Monumentenwacht. Uiteindelijk hebben we nog onderzocht of we ze zouden kunnen opknappen met voorzetwanden en een coating, maar het kostenplaatje daarvan deed vermoeden dat er ook gouden kranen in zouden komen. Dus hebben we er maar vanaf gezien.”

Klimaatbeheersing Voor directeur John Jansen van obs De Koekoek in Utrecht is dat een herkenbaar verhaal. “Wij zitten in een gebouw uit 1903, een gemeentelijk monument. In 2017 hebben we hier een inpandige verbouwing gehad. We hadden toen ook graag de ramen – die aan de bovenkant niet meer open kunnen – willen laten vervangen, maar dat was financieel niet haalbaar.” Nu moet de school het doen met een – ook al verouderd – luchtverversingsysteem. Jansen:

Obs De Koekoek in Utrecht zit in een gebouw uit 1903, een gemeentelijk monument. In 2017 heeft een inpandige verbouwing plaatsgevonden.

“Dat systeem maakt enorme herrie en werkt ook niet efficiënt. In de praktijk komt het erop neer dat we op heel warme dagen de groepen die op zolder zitten buiten lesgeven.”

Ook bij het Sint-Janslyceum in Den Bosch, gehuisvest in een schoolgebouw dat in 1961 werd ontworpen in de Bossche Schoolstijl, kennen ze de problemen van klimaatbeheersing. “In de winter valt het wel mee omdat we het redelijk goed warm kunnen stoken,” vertelt rector Jean Wiertz, “maar in de zomer kan het zo warm worden dat we sommige lokalen niet kunnen gebruiken. Maar dankzij een aanbouw van een paar jaar geleden beschikken we over voldoende ruimte om dan naar koelere lokalen uit te wijken.”

OUDE GEBOUWEN HEBBEN EEN GROOT VOORDEEL TEN OPZICHTE VAN MODERNE SCHOOLGEBOUWEN EN DAT IS RUIMTE. ‘DAT KOMT GOED UIT NU WE WEER OP VOLLEDIGE KRACHT DRAAIEN NA DE CORONAPERIODE’

Coronaproof Goede ventilatie is ook heel belangrijk in coronatijden. Om de kans op besmettingen zo laag mogelijk te houden, moesten scholen voor 1 oktober aan OCW-minister Slob laten weten of het ventilatiesysteem in hun schoolgebouw ‘coronaproof’ is. Groot van de Haanstraschool in Leiden: “Wij hebben hier een mechanisch ventilatiesysteem waarbij verse lucht wordt ingevoerd, en niet wordt gecirculeerd. Dus behoorlijk

‘Niets zo veranderlijk als een monument’

“Je hoort nog weleens de oneliner ‘in een monument mag je nog geen spijker in de muur slaan’”, zegt Bernard Brons, accountmanager bij het Restauratiefonds, “maar ik zou daar graag een andere oneliner tegenover zetten: ‘niets is zo veranderlijk als een monument’.”

Veel monumenten hebben in hun bestaan verschillende functies gehad. Brons: “In het geval van scholen gaat het meestal om gebouwen die ooit als school gebouwd zijn, maar soms zijn er ook monumentale gebouwen waar scholen zich op een later moment in vestigen. Zo hadden we laatst contact met een school in Limburg die een kloostercomplex wilde betrekken.”

Vergunning Alhoewel je aan een monument meer mag veranderen dan menigeen denkt, moet je wel voor vrijwel alle veranderingen een omgevingsvergunning aanvragen. Gemeentelijke, provinciale of rijksmonumentale panden in een beschermd stads- of dorpsgezicht vallen daarbij onder de regels voor

rijksmonumenten. Toch zijn er ook zaken die zonder vergunning mogen, zoals het opschuren en schilderen van houtwerk in dezelfde kleur, het vervangen van een kapotte ruit en dakpan door hetzelfde type glas of dakpan en het plaatselijk herstellen van kozijnen, ramen, deuren en pleisterwerk.

Subsidie Eigenaren van monumenten zijn in principe niet verplicht om het monument te onderhouden. Wel kunnen ze verplicht worden om (conserverende) maatregelen te nemen, bijvoorbeeld bij ernstig verval. De gemeente kan dan handhavend optreden. Daarnaast kan een verleende subsidie worden ingetrokken als na vaststelling blijkt dat niet wordt

voldaan aan de voorwaarden om het pand in goede staat te houden. Er zijn trouwens tal van subsidieregelingen waar scholen een beroep op kunnen doen, zoals de instandhoudingssubsidie, herbestemmingssubsidie en diverse gemeentelijke en provinciale subsidies. Voor scholen die hun monumentale pand willen verduurzamen is er ook nog de Duurzame Scholenfondsenlening, waarmee scholen geld kunnen lenen tegen een lage rente.

Meer informatie:

www.restauratiefonds.nl

www.cultureelerfgoed.nl

www.monumenten.nl

coronaproof volgens mij. Verder hebben we afgelopen zomer de ramen die we twaalf jaar geleden dicht hadden laten maken weer open laten breken, zodat we ook die weer open kunnen zetten.” Groot heeft direct na de zomervakantie een bedrijf metingen laten verrichten en wacht nog op de adviezen. Jansen van obs De Koekoek in Utrecht stelt vast dat de ventilatie in sommige lokalen te wensen overlaat. “De aanpassingen aan het systeem zijn kostbaar en zorgen wel voor verbetering, maar of het genoeg is?” Groot vraagt zich af of er überhaupt wel scholen zijn die straks voldoen aan de eisen. “We zitten in Nederland met veel te veel leerlingen in veel te krappe klaslokalen.”

Voldoen aan huidige eisen Een vooroordeel over monumentale panden is dat je bijvoorbeeld niets mag aanbouwen. Volgens Wiertz van het Sint-Janslyceum in Den Bosch in Den Bosch klopt dat niet. “Wel duurt het langer voordat een en ander gerealiseerd is, omdat iedereen wil meekijken (het Sint-Janslyceum is zowel gemeentelijk als rijksmonument, red.). En het is duurder ook, maar daarvoor heb je vaak weer allerlei subsidieregelingen.” Wiertz vertelt dat het wel lastiger is om met een monumentaal pand te voldoen aan

de huidige eisen van het onderwijs. “Je bent minder flexibel. Zo kunnen we niet overal waar we willen schuifwanden plaatsen en zijn we bijvoorbeeld ook gebonden aan de zitbankjes in de hal die helemaal bij de bouwstijl passen.”

In Utrecht hebben ze daar minder last van. “Wij hebben hier laatst nieuwe digiborden gekregen die kleiner zijn dan de oude, waardoor er nieuwe gaten geboord moesten worden. Maar misschien moet je dit niet in je artikel zetten”, grapt directeur Jansen, “want anders krijgen we straks de gemeente op ons dak.”

Grote lokalen, brede gangen Oude gebouwen hebben een groot voordeel ten opzichte van moderne schoolgebouwen, vinden de drie schoolleiders, en dat is ruimte. Zo zijn de lokalen op de scholen in Utrecht en Leiden groter dan ‘normale’ lokalen, in Utrecht zelfs 40 procent groter. In Den Bosch zijn ook de gangen breder. Wiertz: “Dat komt goed uit nu we weer op volledige kracht draaien na de coronaperiode. Docenten moeten wel nog steeds anderhalve meter afstand tot leerlingen houden, en dankzij de breedte van de gangen hebben we een looproute voor docenten en een looproute voor scholieren kunnen maken.”

Het Sint-Janslyceum in Den Bosch is gehuisvest in een schoolgebouw dat in 1961 werd ontworpen in de Bossche Schoolstijl.

‘WIJ HEBBEN HIER LAATST NIEUWE DIGIBORDEN GEKREGEN DIE KLEINER ZIJN DAN DE OUDE, WAARDOOR ER NIEUWE GATEN GEBOORD MOESTEN WORDEN. MAAR MISSCHIEN MOET JE DIT NIET IN JE ARTIKEL ZETTEN’

Heeft zo’n monumentaal pand ook nog een aantrekkingskracht op leerlingen en ouders? “Als je slim bent, maak je zo’n pand meteen onderdeel van je identiteit als school, van je visie”, vertelt Groot uit Leiden. “Maar echt nodig om leerlingen te trekken is het niet. We zitten elk jaar bomvol en hoeven dus niets aan PR te doen.” Ook in Utrecht en Den Bosch hoeven ze daar geen tijd aan te besteden. Wiertz: “Leerlingen en ouders kiezen vooral voor ons vanwege de sfeer en de uitstraling, maar daar hoort het pand natuurlijk wel bij. En we krijgen vaak complimenten over het gebouw. We horen trouwens ook weleens van brugklassers dat ze in het begin geïmponeerd waren. Door de grote gevel, de enorme entree en die hoge mozaïekmuur in de hal.”

Zelfs Jansen, die al negen jaar bij De Koekoek werkt, is nog bijna dagelijks onder de indruk van het 117 jaar oude schoolgebouw aan het Koekoekspein in de Utrechtse Vogelenbuurt. “Je komt onze school binnen door zo’n statige deur die bijna te zwaar is om open te duwen. Als dat lukt, zie je een prachtige granieten vloer die doorloopt tot aan de monumentale trap, die halverwege naar links en naar rechts gaat. Het is echt een plaatje om te zien. Ik heb weleens het gevoel dat ik rondloop in Harry Potters school Zweinstein.”

Net als in Den Bosch en Utrecht is het pand in Leiden in het bezit van het schoolbestuur. Groot vertelt dat de Haanstraschool een eenpitter is. “Dat betekent in dit geval dat we zelf moeten opdraaien voor de kosten van onderhoud, maar dat vinden we niet erg. Juist omdat we een eenpitter zijn, kunnen we daarin ook autonoom financiële keuzes maken.” Eén ding weet Groot zeker en dat is dat de school daar nooit zal vertrekken. “Voor het geld dat deze panden op deze plek – ooit de goudkust van de wereld – opleveren, zouden we met gemak een hypermodern schoolgebouw kunnen neerzetten. Maar onze school staat of valt met deze prachtige panden.” |

SCHOOLDIRECTEUR EN MUSEUMDIRECTEUR
LEREN VAN ELKAAR

‘Wij geven veel buiten les, maar een museum naar buiten brengen is lastiger’

Het is een mooie nazomerdag, allesbehalve rustig in Amsterdam en hier en daar loopt er in de mensenmassa iemand met een mondkapje. In museum De Hermitage ontmoeten museumdirecteur Cathelijne Broers en schooldirecteur Isabelle Ferwerda van de Tweede Openluchtschool voor het Gezonde Kind elkaar in het kader van het cross mentoring-programma van de AVS en NL2025. TEKST ROB VAN OOIJEN

Vanaf de Keizersgracht loop je het terrein van De Hermitage op. Via een prachtige entree kom je in een zeer ruime hal waar je je al vrij snel veilig voelt. Grote pijlen op de grond, aanwijzingsborden en desinfectiepoortjes maken meteen duidelijk dat de coronamaatregelen hier serieus worden genomen. Er staat een rij. Het uitzicht op de Amstel op weg naar de directiekamer is de moeite waard. Cathelijne Broers en Isabelle Ferwerda zijn al in een interessant gesprek verwickeld over de verantwoordelijkheid die je voelt om de maatregelen na te leven.

Goede voorbeeld “Als ik personeel te dicht bij elkaar zie staan, wijs ik ze daar echt op”, zegt museumdirecteur Broers. “O ja, dat doe ik ook”, reageert schooldirecteur Ferwerda. “soms voel ik me net een politieagent, maar als eindverantwoordelijke wil ik echt het goede voorbeeld geven. Ik had vorige week een leraar die terugkwam uit een oranje gebied. Ze was expres in het vakantiehuisje gebleven om zo veilig mogelijk te zijn, maar die moet van mij echt in quarantaine.” De eerste overeenkomst tussen de twee leidinggevendenden is gevonden.

Geen subsidie Beide directeurs gaan uiterst serieus met de maatregelen om, want de coronacrisis was voor hen een heftige tijd. Museums De Hermitage en De Nieuwe Kerk waar Broers directeur van is, moesten lange tijd dicht. “We zijn blij dat we weer open zijn en doen er alles aan om open te blijven.” In tegenstelling tot veel andere cultuurinstellingen kregen De Hermitage en De Nieuwe Kerk geen overheidssteun. “We zijn commercieel en ontvangen daardoor geen subsidie en dus ook geen extra ondersteuning, behalve dan de NOW-regeling.

Met vijftig mensen in dienst (250 in totaal met vrijwilligers en studentenpool, red.), nul bezoekers en geen organisaties over de vloer was dat echt wel pittig.”

Ferwerda herkent een deel van die problemen. “Wij vragen een vrijwillige bijdrage van 300 euro. Dat was voor onderwijswethouder Moorman reden om aan ons de gemeentelijke subsidie (VLOA) niet toe te kennen. Zodoende krijgen wij ook geen bijdrage voor een vakdocent gymnastiek of een conciërge.” Toch denkt de schooldirecteur dat haar situatie wel verschilt van die van Broers. “Waarschijnlijk hebben wij het wel makkelijker, want de leerlingen hoeven geen anderhalve meter afstand te houden en we geven sowieso al veel buiten les. Maar een museum naar buiten brengen is lastiger.”

Ondernemer Na de vraag van Ferwerda hoe het museum omgaat met de inkomstenderving zucht Broers even. “Als museumdirecteur – zeker van De Hermitage – ben je wel iets meer ondernemer. Dat betekent steeds weer inspelen op kansen en uitdagingen. We proberen nu zoveel mogelijk bezoekers een veilig gevoel te geven, zodat er steeds meer mensen komen. Dat lukt goed, maar zeker voor oudere mensen is de stap om naar een museum te komen best groot. Toch gaan ze wel naar de supermarkt en ik weet zeker dat het hier veiliger is. Daarnaast is het belangrijk om kritisch naar de kosten te kijken en creatieve oplossingen te vinden.” Tijdens een rondleiding door het prachtige gebouw en de schitterende tentoonstellingen van onder meer Rembrandt en jonge kunstenaars vertelt Broers hoe ze ook richting scholen, bedrijven en andere musea probeert samenwerkingen aan te gaan. “Educatie is een belangrijke pijler voor ons. Via ‘Hermitage voor Kinderen’ ontdekken we artistiek talent, maar door de crisis kunnen we dat programma dit jaar niet financieren. Momenteel zoek ik de samenwerking met een ander museum om het toch door te laten gaan en ook de klassen te kunnen ontvangen.”

‘HET IS EXTRA INTERESSANT OM TE ZIEN HOE CATHELIJNE TWEE GROTE COMMERCIEËLE MUSEA AANSTUURT, ZEKER IN DEZE CRISISTIJD’

Uitzonderlijke crisis De ervaren museumdirecteur van De Hermitage is wel wat gewend. “We hebben ook de eerdere economische crisis meegemaakt. Dat houdt het ook spannend. Anders was ik misschien al wel weggeweest. Maar deze crisis is wel uitzonderlijk, omdat er erg veel componenten zijn waar je geen invloed op hebt.” ‘s Middags neemt Broers ons mee naar een meeting met haar creatieve team waarin onder meer managementleden, ...

In museum De Hermitage ontmoeten museumdirecteur Cathelijne Broers en schooldirecteur Isabelle Ferwerda elkaar. “We hebben bij elkaar op de middelbare school gezeten. Echt grappig om elkaar in deze situatie weer tegen te komen.”

Enthousiaste lezers met de Bibliotheek *op school*

- Wat voor lezer is de leerling die de school na groep 8 verlaat?
- Wat wil de school dat lezen doet met de leerlingen, met de leerkrachten en de ouders?
- Welke rol speelt leesbevordering hierbij?
- Hoe kunnen de bibliotheek en school er samen voor zorgen dat leesbevordering optimaal wordt gerealiseerd?

De bibliotheek gaat graag met u in gesprek over bovenstaande vragen. Al op ruim 3.000 basisscholen werken zij samen met het onderwijs volgens de aanpak de Bibliotheek *op school*. Met deze aanpak slaan onderwijs, bibliotheek (en gemeente) de handen ineen en komt er dagelijks aandacht voor leesplezier op school én thuis. Aan de hand van zeven bouwstenen ontwikkelt u samen met de bibliotheek een aanpak op maat voor uw school.

Zo bespreekt u samen de plek van leesbevordering in het taal- en leesbeleid van de school. En stelt u samen jaarlijks doelen vast rondom lezen op basis van monitormetingen bij leerlingen en leerkrachten. Er is een schoolbibliotheek met een actuele en gevarieerde collectie waaruit alle leerlingen regelmatig boeken lenen. De leesconsulent van de bibliotheek onderhoudt de schoolbibliotheek en draagt haar kennis over nieuwe boeken en werkvormen leesbevordering over op de leerkrachten.

Kinderen die plezier hebben in lezen...

- lezen meer en sneller
- leren gemakkelijker
- krijgen een grotere woordenschat
- kunnen zich beter inleven in anderen

Kijk voor meer informatie op
www.debibliotheekopschool.nl
mail naar kunstvanlezen@lezen.nl.

Twee weken na hun ontmoeting in De Hermitage treffen Cathelijne en Isabelle elkaar weer. Ditmaal op de Tweede Openluchtschool voor het Gezonde Kind in Amsterdam-Zuid, waar Isabelle directeur is.

‘Ik zou zó willen blijven’

Een week na hun ontmoeting in De Hermitage treffen Cathelijne Broers en Isabelle Ferwerda elkaar weer. Ditmaal op de Tweede Openluchtschool voor het Gezonde Kind in Amsterdam-Zuid, waar Ferwerda directeur is. “We hebben vandaag een goed beeld proberen te geven van hoe het schoolleiderschap eruit ziet”, vertelt Ferwerda. “En ik zou zo willen blijven”, lacht Broers. “We hebben erg prettig contact met elkaar. Het is interessant om te zien waar schooldirecteuren mee te maken hebben en hoe leuk het is om met

de leerlingen aan de slag te zijn.” De twee komen net uit een overleg met de kinderraad waarin de leerlingen samen nadenken over oplossingen in de school. Ferwerda: “Kinderen kunnen zelf heel veel goede ideeën en oplossingen bieden. Ik heb hier als schoolleider veel aan.”

Coronatest De afgelopen week ontbraken er met name vanwege het risico op corona vier leerkrachten op de school. Uiteindelijk blijkt niemand besmet, maar ze waren door het wachten op een test of de

testuitslag niet beschikbaar. “Gelukkig hebben we een wat ruime bezetting en konden we de eerste klap redelijk opvangen. Maar voor veel scholen is dit echt een groot karwei”, zegt Ferwerda. “We gaan vanmiddag in het MT een voorstel voorbereiden zodat we vervolgens in de teamvergadering samen kunnen beslissen hoe we dit gaan oplossen. Ook ter voorbereiding op eventueel ander uitval. Zodat alle leerlingen wel gewoon onderwijs kunnen blijven volgen.” Broers: “Dat vind ik het goede aan Isabelle en is misschien ook wel onze gemeenschappelijke deler: ze is heel flexibel en moet als schooldirecteur roeien met de riemen die ze heeft. Tegelijkertijd wil je aanjagen en duidelijk zijn. Maar het blijft natuurlijk teamwork, want net als bij iedere organisatie kun je het niet alleen.”

‘KINDEREN KUNNEN ZELF HEEL VEEL GOEDE IDEEËN EN OPLOSSINGEN BIEDEN’

Dat is voor Ferwerda herkenbaar: “Het is mijn kwaliteit om altijd in mogelijkheden te denken, maar dat is tegelijkertijd ook een valkuil. Want daarmee doe je soms geen recht aan de vragen en emoties die er leven. De kunst is om wel iedereen mee te nemen. Op dat vlak leer ik ook weer van Cathelijne.”

marketeers en persvoorlichters zitten. Er kan in deze tijd ontzettend veel niet, maar dit team is ingericht om te kijken wat er allemaal wel kan. Schooldirecteur Ferwerda: “Ik ben benieuwd hoe Cathelijne deze vergadering leidt en mensen betreft bij de uitdaging waar ze voor staat.” Even later zitten we samen met tien teamleden in de vergadering. Ze denken na over hoe De Hermitage en De Nieuwe Kerk in deze tijd *the place to be* kunnen zijn, hoe ze nieuwe bezoekers kunnen trekken en meer kruisverkopen (het verkopen van producten die het eerst gekozen product aanvullen, red.) kunnen doen.

Schoolgenoten Toen de veertien ceo’s en veertien schooldirecteuren door de AVS en NL2025 waren gekoppeld voor het cross mentoring-programma, bleek dat Broers en Ferwerda elkaar al kenden. “We hebben bij elkaar op de middelbare school gezeten”, legt Broers uit. “Al die tijd

niet meer gezien of gesproken, tot ik haar naam zag in mijn e-mail, vertelt Ferwerda. “Toen dacht ik, die naam komt me bekend voor, haha. Het is echt grappig om elkaar in deze situatie weer tegen te komen. En extra interessant om te zien hoe Cathelijne twee grote commerciële musea aanstuurt, zeker in deze crisistijd.” Ook Broers heeft veel aan de ontmoeting: “Ik leer nu al veel van Isabelle. Ze is scherp in haar analyse, dat merkte ik al in de eerste vergadering van vandaag waarbij ik met het managementteam samenkam. Ze stelt heel gerichte vragen die mij ook weer aan het nadenken zetten en inspireren. Ik heb echt ontzettend veel zin om volgende week op haar school te zijn.” |

Tot en met november 2020 lopen veertien koppels van schoolleiders en ceo’s met elkaar mee. Na die tijd willen de AVS en NL2025 het cross mentoring-project verder uitbreiden. Meer informatie: www.avs.nl/crossmentoring

Omdat een lees- of spellingprobleem talent nooit in de weg mag staan!

- Lexima Academie
 - ✓ Cursussen
 - ✓ Masterclasses
 - ✓ Onderwijsadvies - projectmanagement
 - ✓ Nationale Dyslexie Conferentie
 - ✓ NDC Bestuur & Beleid
 - ✓ NDC Junior

alinea
kurzweil 3000
read&write

BLOON
First
letterster
Dexlex

preventie
Bouw!
remediëren
compenseren

lexima
voor beter lezen en leren!

Wilt u kansen creëren voor leerlingen bij wie lezen en/of spellen een uitdaging vormen?

Neem dan contact met ons op!

www.lexima.nl
info@lexima.nl
033 - 434 80 00

bd
boekjes
leesbevordering

Kanjer training

(036) 548 94 05
info@kanjertraining.nl
www.kanjertraining.nl

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele leerkrachten en teams (ook B.S.O. en T.S.O.)
- **Gratis volgsysteem**
Positief beoordeeld door COTAN en Inspectie van het Onderwijs
- **Verbeterd welbevinden in de klas**
Zie erkenning database NJi

Ouders, leerkrachten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en staat voor het welbevinden van alle kinderen op school.

— architecten
ingenieurs & adviseurs

expert in gezonde
onderwijshuisvesting !

www.bctarchitecten.nl

Er zijn grote verschillen tussen gemeenten en tussen schoolbesturen in hoe zij investeren in (het onderhoud van) schoolgebouwen, constateert onderwijswoordvoerder **Michel Rog** van het **CDA**. Hij vindt het tijd voor een existentieel debat over de (materiële) bekostiging van scholen.

MATERIËLE BEKOSTIGING

Voor ouders, leerlingen en onderwijspersoneel waren het uitdagende maanden toen de scholen in Nederland als gevolg van de corona-uitbraak werden gesloten. In een geweldig tempo wisten schoolleiders en leraren online onderwijs te verzorgen: leraren ontwikkelde zich tot heuse ‘Youtubers’, er werd ‘gezoomd’ en dictees werden via WhatsApp afgenomen. Het aanpassingsvermogen van het onderwijspersoneel verdient een groot compliment! Dat geldt ook voor de fysieke aanpassingen die zijn doorgevoerd bij de heropening van de scholen. Maar helaas zijn veel scholen beperkt in de mogelijkheden om bijvoorbeeld goed te kunnen ventileren. De oproep van Jaap van Dissel van het RIVM – dat scholen zich moeten houden aan het Bouwbesluit – klinkt eenvoudig, maar blijkt in de praktijk weerbarstig. Bovendien rept het Bouwbesluit wel over de toegestane CO₂-waarde in een klaslokaal, maar is het maar de vraag of het een adequaat antwoord biedt op een gevaarlijk virus. Een gezond binnenklimaat

en goede mogelijkheden tot ventilatie zijn echter altijd in het belang van leerlingen en onderwijspersoneel. Zij hebben er recht op om in een gezonde omgeving te leren en te werken. Op één van mijn werkbezoeken verzuchtte een schoolleider dat hij het niet uitlegbaar vond dat bij de bouw van gevangenissen met hogere eisen voor luchtkwaliteit rekening gehouden moet worden dan bij de bouw van scholen.

Ik ben blij dat er een Landelijk Coördinatie-team Ventilatie op Scholen is, dat met een inventarisatie en aanbevelingen komt. We hebben hier een groot thema te pakken, met een grote verantwoordelijkheid voor veel partijen, waaronder in ieder geval de landelijke overheid, gemeentelijke overheden en schoolbesturen. Het is zeer de vraag of de materiële bekostiging nog voldoet aan de eisen van deze tijd. En we zien grote verschillen tussen gemeenten en tussen schoolbesturen in hoe zij investeren in (het onderhoud van) schoolgebouwen. Ik denk dat het tijd is voor een existentieel debat

over de (materiële) bekostiging van scholen en wat we daarvan mogen verwachten als samenleving. In de politiek, ook bij mijzelf, is er onbegrip over de steeds toenemende reserveposities van schoolbesturen. Maar bij schoolbesturen en schoolleiders is er onbegrip over de onzekere financiering, met naast de lumpsumbekostiging een keur aan subsidies en andere geldstromen met een hoge mate van veranderlijkheid en steeds wisselende voorwaarden. Laten we hierover de dialoog met elkaar aangaan. Volgens mij kunnen we elkaar helpen met meer financieringszekerheid, heldere voorwaarden over wat we van scholen verwachten én duidelijke grenzen met betrekking tot liquiditeit en solvabiliteit.

Dit was mijn laatste column voor Kader Primair als Tweede Kamerlid voor het CDA. Ik stel mij niet weer verkiesbaar, dus na de verkiezingen van 17 maart 2021 zal een andere onderwijswoordvoerder het stokje van mij overnemen. De afgelopen ruim acht jaar heb ik met heel veel schoolleiders persoonlijk contact gehad. Die contacten zijn heel waardevol geweest, net als de contacten met de AVS als uw belangenbehartiger. Ik wens u allen veel succes en werkplezier in uw belangrijke werk voor het onderwijs! |

Reageren

Mail naar m.rog@tweedekamer.nl

‘HET IS ZEER DE VRAAG OF DE MATERIËLE BEKOSTIGING VAN SCHOLEN NOG VOLDOET AAN DE EISEN VAN DEZE TIJD’

Wanneer dienen de nieuwe functiebeschrijvingen in te gaan?

TEKST HARRY VAN SOEST

In Hoofdstuk 5 van de CAO PO 2019-2020 is bepaald dat iedere functie beschreven moet zijn en opgenomen moet worden in het functiehuis. Het functiehuis heeft de instemming nodig van de personeelsgeleding van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad.

Voor de directiefuncties en voor de functies van het onderwijsondersteunend personeel is bepaald dat deze voor 1 augustus 2020 geactualiseerd moesten worden. In verband met de coronacrisis is door de sociale partners (PO-Raad en de vakbonden, waaronder de AVS) besloten om voor de actualisering uitstel te verlenen tot uiterlijk 1 november 2020.

Voor de directiefuncties zijn vanaf 1 januari 2020 nieuwe salarisschalen van toepassing. Deze zijn uiterlijk per 1 augustus 2020 ingevoerd. Als het gesprek over de actualisering van de functie na 1 augustus 2020 plaatsvindt, dan geldt dat het salaris in de nieuwe schaal met terugwerkende kracht wordt uitgevoerd. Bij het onderwijsondersteunend personeel geldt dat als er door de actualisering een hogere inschaling van toepassing is, het salaris in de nieuwe schaal ook uiterlijk met terugwerkende kracht per 1 augustus 2020 wordt ingevoerd. Is door de actualisering een lagere inschaling van toepassing, dan geldt een salaris- en salarisprospectiefgarantie. Toekomstige salarisverhogingen worden daarin meegenomen. Een en ander wordt vastgelegd in een addendum, behorende bij de arbeidsovereenkomst.

De oude salarisschalen voor directiefuncties zijn per 1 augustus 2020 vervallen. Ook is de directietoelage vanaf die datum vervallen, omdat deze is verwerkt in de nieuwe salarisschalen.

Leden van de AVS kunnen de Helpdesk bellen met uiteenlopende vragen over vakgerelateerde zaken en hun eigen rechtspositie. De helpdesk is bereikbaar op maandag van 13.00 – 16.30 uur en dinsdag t/m vrijdag van 9.30 – 12.30 uur en van 13.00 – 16.30 uur via tel. 030-2361010. Mailen kan ook via helpdesk@avs.nl. Vermeld altijd je lidmaatschapsnummer wanneer je contact opneemt. Veelgestelde vragen en antwoorden staan ook op www.avs.nl/helpdesk.

Ondersteuning AVS Helpdesk tijdens coronacrisis

De maatregelen van het kabinet hebben ook gevolgen voor de ondersteuning van de AVS Helpdesk.

Heb je een vraag? De AVS Helpdesk staat voor je klaar! Je kunt het beste een mail sturen naar helpdesk@avs.nl. Voor acute zaken zijn en blijven de adviseurs van de helpdesk op werkdagen telefonisch bereikbaar van 9.30 tot 16.30 uur. Je kunt gewoon naar de AVS bellen en wordt dan doorverbonden met een adviseur die thuis werkt.

AVS IN DE PERS

Coronatestbeleid, lerarentekort en ventilatie

Op 27 augustus begon de discussie over het coronatestbeleid in het Radio 1-programma Spraakmakers, waarbij AVS-voorzitter Petra van Haren te gast was. Anderhalve week na de opening van de eerste scholen werden er al leerlingen naar huis gestuurd omdat schoolleiders geen vervanging konden vinden voor. Van Haren gaf aan dat leraren daarom zo snel mogelijk voorrang moeten krijgen bij het testbeleid. Samen met de onderwijskoepels werd die dag een brief gestuurd richting de ministers, waarvan de NOS ook melding deed. 's Avonds lichtte AVS-vicevoorzitter Ingrid Doornbos deze oproep toe in het tv-programma Hart van

Nederland. Minister De Jonge liet aan de NOS weten dat er geen voorrang zou komen, waarop Doornbos een dag later reageerde op Radio 1.

Ventilatie Ondertussen speelde ook het vraagstuk over ventilatie op scholen. Veel schoolleiders maken zich hierover zorgen. Met de peilinguitslag in de hand stond Ingrid Doornbos op zaterdag 29 augustus het programma EenVandaag te woord op zowel radio als televisie. "Iedere schoolleider wil meer geld voor huisvesting, maar primair zijn gemeenten verantwoordelijk voor schoolgebouwen

en die lopen soms al jaren achter. Dat 10 procent van de scholen niet voldoet aan het Bouwbesluit is voor ons geen verrassing." Ook de NOS publiceerde hierover naar aanleiding van de uitzending van EenVandaag.

Zorgen De rest van de peilinguitslag over de zorgen van schoolleiders rondom corona besteedde de NOS er aandacht aan in het liveblog, met een artikel op de website en in het Radio 1 Journaal. Ook het Algemeen Dagblad, Het Parool en De Telegraaf schreven hierover. Schoolleider Ferdinand

ter Haar was te zien in het RTL-programma Wat vindt Nederland? In RTL Nieuws gaven AVS-voorzitter Petra van Haren en schoolleider Reinier Bos een toelichting en in Nieuwsuur werd minister Slob aan de hand van de peiling flink aan de tand gevoeld.

Testbeleid Op 3 september vertelde Petra van Haren samen met schoolleider Boudewijn van Stuijvenberg in EenVandaag opnieuw over de oplopende problemen rond het testbeleid. Het structurele lerarentekort maakt dat scholen vrezen dat zij leerlingen naar huis moeten sturen. De AVS slaat nogmaals alarm. Volgens Van Haren maken schoolleiders zich grote zorgen “en dan moet de griepgolf nog beginnen.” Ook was Van Haren te horen op Radio 1 en BNR Nieuwsradio, onder meer over schoolleiders die hun heil zoeken bij commerciële coronatests. Ze willen niet langer wachten op de GGD'en. Op 4 september werd over het onderwerp gesproken in de Tweede Kamer en beloofde minister De Jonge er naar te kijken. De Kamer eiste dat de minister binnen twee weken met een plan zou komen. Op 10 september verscheen in De Volkskrant een artikel over de ervaringen van AVS-leden Erik Adema, Arco Hak en Hassan El Hachhouchi met onder andere het testbeleid. Een dag later kwam het verlossende woord dat het kabinet voorrang geeft aan een deel van het zorg- en onderwijzend personeel.

Nieuwe stagiaires

Rick Witlox is op 31 augustus gestart als stagiair bij de AVS. Rick is student bedrijfskunde aan de Avans Hogeschool. Hij gaat zich bij de AVS bezighouden met het opstellen van een businesscase voor AVS Voordeel, het optimaliseren van bedrijfsprocessen en een bijdrage leveren aan de marketing-activiteiten van de AVS. Zijn stage duurt tot eind januari 2021.

Imane Lboustani loopt vanaf 1 september stage bij de AVS. Imane volgt de MBO-opleiding Management Assistent/ Directiesecretaresse

bij ROC Midden Nederland. Zij gaat werkzaamheden verrichten voor het secretariaat en de receptie. Haar stage duurt tot februari 2021.

LEIDERSCHAPSAGENDA

Geef input op jouw toekomst als schoolleider

Wat heb jij, als schoolleider, nodig om jouw vak aantrekkelijk, beheersbaar, leuk, afwisselend en inspirerend te maken en te houden? Dat is de centrale vraag in het project 'Toekomstagenda Schoolleiders'. Ga in gesprek met collega-schoolleiders en deel ideeën en ontwikkelingen. Doe mee aan de ZOOM-sessies die de AVS vanaf eind september faciliteert.

Haak aan en denk mee over een visie op de school van de toekomst tijdens en ná situaties zoals corona of het 'nieuwe normaal'. Gebruik hierbij de lessons learned van de afgelopen periode ruimte. Wat heb jij als schoolleider dan nodig voor jezelf? Alle input samen vormt de 'Toekomstagenda Schoolleiders', waarmee jij als individuele schoolleider invloed uit kunt oefenen op het

beleid en je eigen visie en toekomst kunt vormgeven.

ZOOM-sessies

Vanaf eind september faciliteert de AVS ZOOM-sessies waarin jij je bijdrage kunt leveren. Dit kan individueel of samen met een team van directeuren. Meld je aan via de website voor een sessie naar voorkeur. Ter voorbereiding ontvang je een koffertje voor ondernemende schoolleiders, boordevol tips, tools en interessante links. De online bijeenkomst start met een korte introductie door een expert. Deel ervaringen en lessons learned. Hierna ga je in kleine groepjes uiteen om aan de hand van je ervaringen je speerpunten te benoemen. Deze kan je direct delen via de website. Aan deelname zijn geen kosten verbonden, je investeert je tijd en betrokkenheid.

Data en tijdstippen

De ZOOM-sessies vinden plaats op:

28 september	12.00 uur
1 oktober	10.00 uur
8 oktober	15.00 uur
30 oktober	12.00 uur
2 november	15.00 uur
5 november	10.00 uur
9 november	12.00 uur
17 november	15.00 uur
23 november	10.00 uur
26 november	12.00 uur

Deel je input en oefen invloed uit! Gebruik de input van anderen in je eigen voordeel, laat je inspireren.

Ga voor meer informatie, aanmelden, input delen en voorbeelden naar www.deleiderschapsagenda.nl

Opleidingen, leergangen en trainingen

najaar 2020

Opleiding / leergang / training	(Start)datum	Trainer/adviseur/contactpersoon
• Leergang Gespreid leiderschap** (po en vo)	5 oktober	Brigit van Rossum
• Leergang Strategische bedrijfsvoering** (po)	8 oktober	John Schreijer
• Leergang Directeur Integraal Kindcentrum (IKC)** (po)	27 oktober	Lisette Verploegen, Monique Vos
• Leergang Stimulerend beoordelen** (po en vo)	29 oktober	Tom Roetert
• Training Onderhandelen (po)	29 oktober	Yvon van der Krogt
• Leergang Regisseur onderwijs en gebouw** (po)	3 november	Henk Derks
• Leergang Verbindend leiderschap** (po en vo)	3 november	Jan Jutten
• Leergang Opbrengstgericht leiderschap in een lerende school** (po en vo)	4 november	Jan Jutten
• Leergang Schoolleiderschap: van droom naar succes** (po, vo en mbo)	5 november	Hans Stam, Coletta Teuben
• Training Mediationvaardigheden (po)	5 november	Jan Plevier
• Leergang Succesvol beïnvloeden van veranderingsprocessen** (po en vo)	5 november	Pia Umans, Gonnie Joosten
• Leergang Collectief leren: van samen leren naar samen doen** (po en vo)	6 november	Peter de Roode
• Leergang Bouwen aan een lerende school** (po en vo)	10 november	Jan Juttena

(onder voorbehoud)

Legenda Schoolleidersregister po

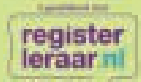
* Deze opleidingen zijn gecertificeerd voor basisregistratie.

** Deze leergangen zijn gecertificeerd voor formeel leren ten behoeve van herregistratie.

*** Gevalideerd door Registerleraar.nl

AVS Academie en Covid-19

Het is weer mogelijk om elkaar, met inachtneming van de voorschriften van het RIVM, fysiek te ontmoeten. De leergangen en trainingen van de AVS Academie zullen dan ook weer worden uitgevoerd zoals vermeld op www.avs.nl/academie

Gevolgen herregistratie

Komt jouw herregistratie in de knel door uitstel van professionaliseringsactiviteiten? Het Schoolleidersregister PO biedt de mogelijkheid om uitstel van je herregistratie aan te vragen. Zie www.schoolleidersregisterpo.nl/uitstelenuitschrijven/herregistratie of bel met het Schoolleidersregister PO via tel. 030-2347360.

Meer informatie, vragen of advies op maat:

www.avs.nl/academie
academie@avs.nl
adviesopmaat@avs.nl

Of bel 030-2361010 en vraag naar Marieke van Leeuwen of Vera Ruitenberg.

Leergang | Nieuw

Verbetercultuur

Realiseer met je team meer werkplezier, betrokken leerlingen en beter onderwijs

Een cultuur op school waar leren de kern is, voor iedereen. In zo'n organisatie wil jij graag leidinggeven en zo'n werkplek gun je jouw collega's en leerlingen. In deze leergang krijg je praktische handvatten om zo'n cultuur van 'elke dag samen een beetje beter' via de bewezen aanpak van Stichting leerKRACHT te creëren op school. Stap voor stap ga je zelf aan de slag en neem je op een natuurlijke manier jouw team mee.

Doelgroep: schoolleiders die met een cultuur van continu verbeteren het werkplezier, de leerlingbetrokkenheid en onderwijskwaliteit willen vergroten.

Startdatum: 5 februari 2021

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Leidinggeven aan verandering'

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/verbetercultuur

Leergang | Nieuw

Schoolleiderschap: van droom naar succes!

Regie, strategie en implementatie voor een succesvolle school

De maatschappij, of concreter: het ministerie, de gemeente, ouders, leerlingen en omwonenden stellen steeds hogere eisen aan scholen en hun leiders. Soms bijna onmogelijke eisen. Het is steeds weer een balans tussen wensen van belanghebbenden, het behoud van het eigen karakter van de school en het realiseren van je eigen idealen. Maar wat zijn dat karakter en die idealen precies? Welke koers wil je als schoolleider volgen? Deze leergang helpt je om je eigen missie en die van de school helder te krijgen en van daaruit een strategie en tactiek te ontwikkelen.

Doelgroep: schoolleiders met ambitie in het po, vo en mbo

Startdatum: 5 november 2020

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Regie en strategie' en 'Leidinggeven aan verandering'

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/schoolleiderschap

Leergang

Directeur Integraal Kindcentrum (IKC)

Leer een IKC op te zetten en te leiden in een blended learning omgeving

Als directeur van een Integraal Kindcentrum (IKC) stel je het maatschappelijk belang altijd voorop. Soms dwingen de omstandigheden je om andere keuzes te maken. Hoe geef je leiding aan een centrum waar de belangen van kinderen altijd voorop staan?

Doelgroep: leidinggevendenden die werkzaam zijn in een onderwijs- en/of kinderopvangorganisatie en de integrale functie van directeur IKC ambiëren en professionals die reeds in deze functie werkzaam zijn.

Startdatum: 27 oktober 2020

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Leidinggeven aan verandering', 'Toekomstgericht onderwijs' en de deelthema's 'Bedrijfsvoering, financiën en huisvesting' (uit Regie en strategie) en 'Onderzoeksmatig werken' (uit Kennis- en kwaliteitsontwikkeling)

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/ikc

Leergang

Stimulerend beoordelen

Ontdek het bredere perspectief van beoordelen

Samen in gesprek zijn over de ontwikkelingen in het vak en de professionele groei, is niet altijd eenvoudig. Hoe geef ik feedback, voorkom ik een negatieve sfeer en rond ik een gesprek goed af? In zes lesdagen leer je hoe je comfortabel, een goed voortgangsgesprek kunt voeren. Je leert je medewerkers te stimuleren op basis van een objectieve beoordeling. Daarbij kijk je ook naar jezelf: wat vind ik lastig en welke stijl past bij mij?

Doelgroep: (cluster)directeuren, schoolleiders, adjunct-directeuren en startende schoolleiders po en vo

Startdatum: 29 oktober 2020

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Persoonlijk leiderschap', 'Kennis en kwaliteitsontwikkeling' en deelthema's 'Organisatie van de school en 'HR-beleid' (uit Regie en strategie)

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/stimulerendbeoordelen

Leergang

Verbindend leiderschap

Minder fragmentering en werkdruk,
meer samenhang en focus

Soms reageren leraren sceptisch op innovaties. Begrijpelijk, want ze kunnen leiden tot meer werkdruk. Gebrek aan samenhang tussen innovaties is vaak de oorzaak. In deze leergang leer je samenhang aan te brengen tussen alle gefragmenteerde vernieuwingen. Je leert te handelen volgens een missie en visie, samenwerking in je organisatie te stimuleren, grotere betrokkenheid creëren en als verbindend leider van je eigen organisatie een lerende school te maken.

Doelgroep: bovenscholse leiders, schoolleiders en middenkader po en vo. Dus ook locatieleiders, intern begeleiders en bouwleiders zijn van harte welkom.

Startdatum: 3 november 2020

Thema Schoolleidersregister PO: 'Leidinggeven aan verandering'

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/vl

Leergang

Regisseur onderwijs en gebouw

Neem de regie over het bouwproject van jouw school

Soms heb je de mogelijkheid aan de slag te gaan met de bouw of verbouw van je school. Dan wil je eerst weten waar kinderen en leraren behoefte aan hebben. Passen aanpassingen bij de missie en visie? Kun je deze realiseren binnen het budget? En voldoet de nieuwe accommodatie aan de regelgeving? Daar kom je achter in deze leergang. We maken je wegwijs in de wereld van schoolgebouwen en het (ver)bouwen daarvan. Zodat je als opdrachtgever de regie hebt en de touwtjes van het (ver)bouwproject stevig in handen houdt. Ontdek alle aspecten van een schoolverbouwing: van onderwijsontwikkelingen tot bouwkundig advies en van projectmanagement tot interieurinrichting.

Doelgroep: directeuren (po) die bezig zijn met of aan de slag gaan met een (grote) verbouwing, functiewijziging van het gebouw, (ver) nieuwbouw, spreidingsplan of integraal huisvestingsplan (IHP)

Startdatum: 3 november 2020

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Regie en strategie', 'In relatie staan tot de omgeving', 'Toekomstgericht onderwijs' en deelthema's 'Strategisch kwaliteitsmanagement' en 'Onderzoeksmatig werken' (uit Kennis en kwaliteitsontwikkeling)

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/rog

Leergang

Opbrengstgericht leiderschap in een lerende school: van moetisme naar moreel besef

Word een opbrengstgerichte leider

Als schoolleider ben je manager, organisator en strateeg. Maar uiteindelijk draait alles om één doel: het aanbieden van zo goed mogelijk onderwijs. Hoe vertaal je sterk leiderschap naar de klas?

Doelgroep: (bovenschoolse) directies en middenkader po en vo (locatieleiders, intern begeleiders, bouwleiders). Ook voor professionals die ambities hebben in de richting van leiderschap.

Startdatum: 4 november 2020

Thema Schoolleidersregister PO: 'Omgaan met verschillen'

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/opbrengstgerichtleiderschap

Leergang

Collectief leren

Leer anders kijken, handelen en beleven door Action Learning

Kennis en inzichten delen, stimuleert de onderwijskwaliteit. Hoe verbeter je de prestaties van individuele leerlingen en leraren door collectief te leren? Door collectief te leren, kun je als individu groeien. Dat geldt zowel voor leraren en leerlingen, als voor ondersteunend personeel en samenwerkende scholen. In deze leergang kom je erachter hoe je leerlingen, leraren en (mede-)directieleden stimuleert om collectief te leren en deze methodiek kunt verankeren in jouw organisatie.

Doelgroep: schoolleiders, directeuren en bestuurders die leren organiseren en veranderingen van binnenuit willen realiseren.

Startdatum: 6 november 2020

Thema's Schoolleidersregister PO: 'Leidinggeven aan verandering' en deelthema 'Professionele leergemeenschap' (uit Kennis- en kwaliteitsontwikkeling)

Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/collectiefleren

‘Feedback werkt alleen als het veilig is’

De AVS Academie organiseert samen met Stichting leerKRACHT de vijfdaagse leergang Verbetercultuur. Schoolleiders die aan de slag willen met verbetering van het onderwijs, doen in deze leergang inspiratie, kennis en vaardigheden op om de aanpak leerKRACHT in hun school vorm te geven of daar een begin mee te maken.

TEKST SUSAN DE BOER

“De grootste leercurve zit in de periode tussen twee lesdagen. De deelnemers aan de leergang vormen in groepjes van drie een minicirkel. Op de eigen school voeren zij ieder een klein experiment uit en vragen van de andere twee feedback daarop. Van het uitproberen en daarover praten leren mensen het meest.” Aldus Annette de Deken. Zij is samen met haar collega Jacqueline van Zuijlen docent van de leergang Verbetercultuur, die stichting leerKRACHT samen met de AVS Academie organiseert. “De leergang is bedoeld voor elke schoolleider die stappen wil zetten richting een verbetercultuur. Tijdens de lesdagen komen de instrumenten die we gebruiken aan bod en gaan we op bezoek bij een bedrijf en een andere school. Zo laten we onder meer zien hoe het is om leerlingen te betrekken bij verbeterprocessen.” Daarnaast worden gastdocenten uitgenodigd om de deelnemers te leren hun ‘verander verhaal’ te vertellen. “Draagvlak in het team is essentieel voor het uitvoeren van leerKRACHT. Mensen komen in beweging doordat ze geloven in het verhaal. Tijdens de lesdag oefenen de deelnemers hun verhaal en vervolgens gaan ze op de eigen school experimenteren. Het verhaal kan steeds een andere lading hebben, afhankelijk van het moment waarop je het vertelt.”

Kleine stapjes Het uitgangspunt van leerKRACHT is dat verbeteringen plaatsvinden in teams en in kleine stapjes. Bijvoorbeeld: een leraar heeft moeite met het begeleiden van zelfstandig werken, een collega met het geven van directe instructie. Samen zoeken ze naar manieren om hun aanpak te verbeteren. Ze ontwerpen samen een les en gaan bij elkaar op lesbezoek. “De kwaliteit van het team maakt het verschil, niet dat van de individuele leraar”, zegt Jaap Versfelt, initiatiefnemer van Stichting LeerKRACHT. “Dat weten we onder meer uit inspectierapporten. Ook innovatieve bedrijven halen hun succes uit teamwork. Het gaat erom professionals zelf kleine stapjes te laten maken.” De door leerKRACHT ontwikkelde aanpak bestaat uit bordsessies, lesontwerp, lesbezoek & feedback en de stem van de leerling. “Feedback geven en krijgen, ook vanuit leerlingen, is een belangrijk onderdeel. Daarin moet de schoolleider het voorbeeld geven”, zegt Versfelt. “Je moet laten zien dat je feedback belangrijk vindt, bijvoorbeeld door na een studiedag met een paar leraren na te gaan wat er goed ging, wat een beetje goed ging en wat de volgende keer beter anders kan. In de leergang leren we deelnemers hoe ze feedback kunnen vragen zonder dat ze worden afgebrand.”

Gesprek over inhoud Schoolleider Gerard Kreugel van basisschool De Stromen in Alphen aan den Rijn is nu voor het derde schooljaar bezig met leerKRACHT. “Het gesprek gaat niet meer over organisatorische zaken, maar over onderwijsinhoudelijke, en het effect van ons onderwijs op de leerlingen. Hoe de kerstviering georganiseerd wordt, dat bepaalt het kerstvieringscomité, niet meer het hele team.” Bij bordsessies is Kreugel regelmatig aanwezig, en met het MT houdt hij wekelijks een bordsessie. “Zo laat ik zien dat ik erin geloof.” Het vragen om en geven van feedback gaat steeds makkelijker. “Feedback werkt alleen als het veilig is. De methodiek hiervan komt aan de orde in de leergang. Soms herhalen we samen de feedbackmethodiek, als we merken dat we elkaar vooral complimentjes geven of als er nieuwe collega’s zijn.” Kreugel heeft ook goede ervaringen met feedback door leerlingen. “Die merken weer andere dingen op dan ouders of collega’s. We vragen bijvoorbeeld hoe ze vinden dat het schoolplein moet worden ingericht, maar ook hebben we met leerlingen uit de bovenbouw gekeken naar een nieuwe taalmethode. En wat vinden zij nu een goede les?” Een van de voordelen van de leergang vindt Kreugel dat schoolleiders, door het intensief optrekken met hun partners uit de minicirkel, zelf ook goede sparringpartners opdoen. “Samen kijken naar leidinggeven en ontwikkeling maakt je een sterkere leider.” |

De aanpak leerKRACHT bestaat uit bordsessies (zie foto), lesontwerp, lesbezoek & feedback en de stem van de leerling.

Doelgroep: leidinggevenden po, vo en mbo die met een cultuur van continu verbeteren het werkplezier, de leerlingbetrokkenheid en onderwijskwaliteit willen vergroten.

Startdata: 30 oktober 2020 of 5 februari 2021

Thema Schoolleidersregister PO: ‘Leidinggeven aan verandering’
Meer informatie en aanmelden: www.avs.nl/academie/verbetercultuur

TRAINING
PUBLICATIE
WEBSITE
CURSUS
LESPAKKET
CONGRES
RICHTLIJN
CONFERENTIE
DIVERSEN
HANDLEIDING
SYMPOSIUM
INFORMATIE
VARIA

VOOR: **po en onderbouw vo**

VAN: **Kinderboeken.nl**

WAT: **lespakket**

Schrijver in beeld

Schrijver in beeld stimuleert kinderen om te lezen én laat hen hier plezier aan beleven met bekende kinderboekenschrijvers via het digibord. De ambassadeur-schrijver maakt video's speciaal voor zijn of haar groep, met bijvoorbeeld een rondleiding door de werkkamer, voorlezen en opdrachten. Inclusief kant-en-klaar lespakket per groep. Gratis bij aanschaf van een actueel boekenpakket t.w.v. €107,44 (verkrijgbaar bij de boekhandel). www.kinderboeken.nl/inspiratie/schrijver-in-beeld

VOOR: **schoolbesturen po en vo en gemeenten**

VAN: **Scholen op Koers naar 2030**

WAT: **ondersteuning**

Verduurzamingsopgave scholen

De verduurzamingsopgave vanuit het Klimaatakkoord is een belangrijk onderdeel van onderwijshuisvesting. Om tot planvorming en uitvoering te komen is inzicht nodig in de in de landelijke en lokale opgave. Ter ondersteuning in het proces naar verduurzaming van scholen zijn er diverse tools beschikbaar, zoals een stappenplan/spoorboekje, beleidsplan, dashboard, events, startbijeenkomsten en individuele gesprekken. www.scholenopkoersnaar2030.nl

VOOR: **professionals die met meertaligheid en meertalige kinderen te maken hebben**

VAN: **uitgeverij SWP**

WAT: **herziene en geactualiseerde uitgave**

Het meertalige kind

Meertaligheid is een van de speerpunten bij de herziening van het onderwijscurriculum. Hoe functioneren kinderen die meertalig opgroeien? Wat zijn de knelpunten en hoe zijn die op te lossen? Deel 1 gaat in op de stand van zaken en het beleid omtrent meertaligheid. Welke vooroordelen en angsten leven er en hoe zit het met taalachterstand? Deel 2 belicht het meertalige brein en hoe het zit met de multiculturele identiteit. Deel 3 gaat over het meertalige kind in zijn omgeving, zoals op school. ISBN 978 908 850 987 2

VOOR: **schoolteams, regionale ib-netwerken, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden en gemeenten**

VAN: **Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie**

WAT: **online zelfevaluatie-instrument**

Scan preventieve aanpak lezen en spellen

Kan als startpunt dienen voor duurzame verbeterlagen in de preventieve aanpak in groep 1 en 2. De resultaten bieden aanknopingspunten voor gesprekken, maken ontwikkelpunten zichtbaar en helpen om doelen voor een verbetertraject te formuleren en evalueren. Preventief werken heeft als doel om lees- en spellingproblemen en het risico op laaggeletterdheid en dyslexie te voorkomen. Vroeg signaleren is daarvan een belangrijk onderdeel. Er is ook een Dyslexiescan voortgezet onderwijs. <https://instrumenten.expertisecentrumnederlands.nl>

VOOR: **onderwijsprofessionals**

VAN: **Taskforce Ontwikkelingsgericht Onderwijs o.l.v. Dolf van den Berg, Gompel&Svacina Uitgevers**

WAT: **boek**

Onderwijs na COVID-19

Enkele dagen voor zijn plotselinge overlijden op 7 juli 2020 verscheen dit boek van Dolf van den Berg, onder auspiciën van de door hem opgerichte Taskforce Ontwikkelingsgericht Onderwijs. In hun publicatie verantwoorden zij ideeën en scenario's voor een heel andere onderwijswerkelijkheid, zonder jaarklassensysteem, zittenblijven, afstromen of tentamens zoals nu. ISBN 978 94 6371 231 6

VOOR: scholen, bso's en (natuur)organisaties

VAN: EMS FILMS en IVN Natuureducatie m.m.v. Jong Leren Eten

WAT: film en gratis lespakket

De Schooltuin

Op 8 oktober 2020 komt de film 'De Schooltuin – een jaar rond met je handen in de grond' uit in de bioscoop en filmtheaters. Daarnaast willen de makers scholen en leerlingen inspireren om ook zelf aan de slag te gaan met het verbouwen van hun eigen groenten. Als ondersteuning daarbij is gratis audiovisueel lesmateriaal ontwikkeld, bestaande uit zes lessen: van zaaien tot oogsten. Alle lessen zijn gebaseerd op fragmenten uit de film en geschikt voor kinderen van 7 tot en met 10 jaar. www.ivn.nl/de-schooltuin-een-jaar-rond-met-je-handen-in-de-grond

VOOR: onderwijsprofessionals en sociaal werkers

VAN: Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) en Stichting School & Veiligheid

WAT: gespreksmethode

Dilemma's rond diversiteit

De Struisvogel Sessie ondersteunt bij het omgaan met morele dilemma's rond diversiteit. De gespreksmethode omvat een toolkit met een handleiding voor gespreksleiders en biedt een oplossing om de koppen uit het zand te halen en je zekerder te voelen bij keuzes. Door met concrete stappen het gesprek met collega's aan te gaan, verlaag je de drempel. www.kis.nl/artikel/struisvogel-sessie-maakt-morele-dilemma's-behappbaar

VOOR: schoolleiders po/vo, ambtenaren, marktpartijen en bestuurders die actief betrokken zijn bij de inrichting van het publieke domein

VAN: Ten Brink uitgeverij

WAT: publicatie

Samen werken aan de school van morgen

Nieuw standaardwerk in de Nederlandse scholenbouw. Op 536 pagina's beschrijft het inspiratieboek 2015-2020 in tekst en beeld ruim honderd projecten binnen het funderend onderwijs die in deze periode zijn opgeleverd. Met recente ontwikkelingen rond innovatieve leeromgevingen en trendanalyses rond duurzaamheid, gezond bouwen en adaptieve gebouwen. Inclusief onderzoeksresultaten over de beleving van de leer- en werkomgeving. ISBN 978 907 786 659

EEN JAAR UIT HET LEVEN VAN EEN BASIS-SCHOOLDIRECTEUR

Basisschooldirecteur Cordula Rooijendijk hield een jaar lang een dagboek bij van haar belevenissen als schoolleider van Montessorischool De Amstel, een school met een zeer diverse leerlingpopulatie. Naast dagelijkse besommeringen komen ook grote vraagstukken voorbij. Zo houdt ze onder andere een pleidooi voor een vierdaagse schoolweek.

Het leven van een basisschooldirecteur is bepaald niet saai of voorspelbaar. Leerlingen hebben aandacht nodig, een leraar meldt zich ziek, er moet een nieuw schoolplan worden geschreven. En dat zijn dan alleen nog maar de dagelijkse bezigheden. Rooijendijk schreef het boek om het grote publiek een inkijkje te geven in de gang van zaken op een basisschool, maar ook om de knelpunten in het onderwijs te benoemen. Zo kampt ook Montessorischool De Amstel met een lerarentekort, de grootste stressfactor van veel schoolleiders. Volgens Rooijendijk wordt er nog te veel door het team opgevangen, waardoor het probleem niet in volle omvang zichtbaar wordt. In een interview met Het Parool zegt ze: "Misschien moeten we het maar een keer laten klappen. Blijkbaar moet er eerst een ramp gebeuren voordat mensen in actie komen."

Ook andere 'zware' onderwerpen mijdt Rooijendijk niet. Zo vertelt ze over de vluchtelingenkinderen die op de school les krijgen. Kinderen die een normaal leven proberen op te bouwen, maar door instanties van hot naar her worden gesleept en zomaar ineens van school verdwijnen omdat ze opnieuw asiel in Italië moeten aanvragen. Of kinderen die thuis te maken hebben met geweld of verwaarlozing, voor wie een oplossing gevonden moet worden.

In het boek houdt Rooijendijk een pleidooi voor een vierdaagse schoolweek, met iets langere lesdagen zodat het verplichte aantal uren gewoon wordt gehaald. Voor leraren zou een lesvrije dag betekenen dat ze zich verder kunnen professionaliseren, lessen ontwerpen, praktijkonderzoek doen en administratieve taken uitvoeren. Ook voor leerlingen zou een lesvrije dag goed zijn: een adempauze in een druk programma, het wegwerken van taalachterstanden of een mogelijkheid om mee te doen aan sport- en cultuurprogramma's. Minister Arie Slob reageerde sympathiek op haar ideeën, maar tot haar teleurstelling bleef het daarbij.

Rooijendijk werkt inmiddels als plaatsvervangend rector op een school voor voortgezet onderwijs in Bergen. |

Een jaar uit het leven van een basisschooldirecteur, Cordula Rooijendijk, uitgeverij Atlas Contact, augustus 2020, ISBN 978-90-45040-91-2

Welke opleiding ga jij volgen?

Als schoolleider speel je een cruciale rol in de kwaliteit van het onderwijs en het tot stand brengen van een lerende organisatiecultuur. Maar het werk is complex en bestrijkt veel terreinen. En dat in een continu veranderende maatschappij. Hoe zorg je ervoor dat je jezelf blijft ontwikkelen, reflecteert over de manier waarop je leiding geeft en de tijd neemt om te ontdekken waar het wat jou betreft echt over gaat? Blijven leren is noodzakelijk. Niet alleen voor jezelf, maar juist ook voor de ontwikkeling van je school.

Wij hebben een mooi aanbod aan opleidingen, leergangen en trainingen. Het delen van kennis met docenten, experts en andere deelnemers zal je inspiratie, kracht en zelfvertrouwen opleveren. Vergroot het inzicht in je eigen rol in relatie tot je huidige schoolpraktijk.

We helpen je graag bij het maken van een keuze!

telefoon 030 2361010
e-mail academie@avs.nl
website www.avs.nl/academie

Wil je een opleiding, training, advies of coaching voor jou, je organisatie of team?
adviesopmaat@avs.nl

De AVS Academie kan het professionaliseringsaanbod ook in jouw regio of incompany verzorgen.

Hoe is de ventilatie in uw klaslokaal?

www.nedair.nl/schoolventilatie

Geef kinderen een gezonde leeromgeving

**Slim
online
doorpakken.**

Dat wíl je.

Afstandsonderwijs heeft in razendsnel tempo haar intrede gedaan en online leren is niet meer weg te denken. Ook als je team nieuwe kennis wilt opdoen!

Met ons uitgebreide aanbod van ruim 100 online praktijkgerichte cursussen hebben zij alle mogelijkheden om te professionaliseren. Nascholen kan met E-WISE altijd, ook in een bijzondere tijd als deze.

Ontvang als schoolleider gratis toegang tot ons gehele pakket!

Vraag nu een demo aan:
www.e-wise.nl/avs

Online nascholing
voor leraren

e-WISE

Good To Know